

СОСТОЈБАТА НА ИСТРАЖУВАЊАТА ВО ОПШТЕСТВЕНИТЕ НАУКИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

 Транскрипт од
конференцијата
„Состојбата на
истражувањата во
општествените науки во
Република Македонија“,
одржана на 14.04. 2011 во
Хотел Континенал,
Скопје, во организација на
Форум – Центар за
стратегиски
истражувања и
документација, Скопје и
тинк тенкот Аналитика,
Скопје, под
покровителство на
Регионалната промотивна
програма за истражувања
во Западен Балкан - RRPP

**ПРВА СЕСИЈА: ОПШТЕСТВЕНИТЕ НАУКИ И ИСТРАЖУВАЊАТА ВО
МАКЕДОНИЈА — КАДЕ СМЕ И КАДЕ САКАМЕ ДА БИДЕМЕ?**

НЕНАД МАРКОВИЌ
(Доцент на Политички студии на Правниот Факултет во Скопје)

Состојбата на општествените науки најмногу ја детерминираат два големи актери или две големи сфери. Едната е сферата на невладиниот сектор и тинк-тенковите, а од друга страна се универзитетите. Со моето долгогодишно искуство во невладиниот сектор, и на универзитетот, би можел да направам компаративна споредба како би можеле да одговориме на прашањето каде сме и каде сакаме да бидеме во општествените науки. Мислам дека 99% од она што е резултат во општествените науки во државата се произведува или во универзитетите или се произведува во рамките на тинк-тенковите и мал дел се продуцира од невладиниот сектор. Составувајќи ја презентацијата се соочив со проблемот дека не сум во можност да направам точен преглед за ситуацијата во општествените науки, освен за организацијата од која доаѓам првично, а тоа е Универзитетот Св. Кирил и Методиј. Ректоратот бил доволно ажурен да остави податоци во однос на тоа колку проекти се работат и какви проекти се работат.

Мислам дека универзитетите се перципирани од општата јавност како пасивни, затворени, бастионски, и луѓето ги перципираат како организации кои имаат многу малку истражувања и аутпут. Меѓутоа она што е невралгично, е неискористувањето на капацитетите. Но, можам да кажам дека една од предностите на универзитетите се огромните бази на податоци кои тие ги имаат. По 10 години на Правниот факултет имав прилика да се слезам во депоата на факултетот и да видам дека тоа е непрегледно море на знаење. Меѓутоа самиот факт што 9 години никој не ми посочил дека такво нешто постои, ниту сум дознал од некој, зборува само по себе за искористеноста. Соработката со странските универзитети која се интензивира, е огромна предност на универзитетите во однос на тинк-тенковите кои сепак за својата финансиска стабилност треба да одработат многу повеќе, и тука нема зошто да бидеме неискрени. Буџетот кој го имаат универзитетите е огромен, покрај тоа

што државата учествува со не толку многу колку таа би сакала да мисли, иако буџетот како за илустрација на Правниот факултет е 3 пати намален за 300% во однос на пред 4-5 години, што укажува дека ни таму ситуацијата не е розова. И покрај тоа што овој буџет е во секој случај позавиден од оној со кој располагаат тинк-тенковите. Кај нас на политичките науки имавме можност преку програмата РППП да добиеме менторство и да видиме дека ни недостасуваат методолошки финеси, што го определува и аутпутот. Ако ја погрешите методологијата ништо не ви значи било какво истражување во општествените науки.

Она, пак, што е предност на невладиниот сектор и она што ги прави поефикасни и подобри во дел од работите, е нивната брзина и ефикасност со која можат да менаџираат истражувачки проекти, и мене ми е многу жал што морам да посветам многу повеќе внимание во презентацијата на менаџментот на проектите отколку на супстантивниот дел, методологија и истражувачки процес. Меѓутоа, проектниот менаџмент стана дел од научно истражувачкиот процес кој во најмала рака е подеднакво исцрпувачки. Најголемата предност на тинк-тенковите е немањето никакви административни пречки и бирократски процедури при проектниот менаџмент. Во сферата на општествените науки тоа е прилично битно и за да форсирате експерти и за да можете да направите навремени исплати и за да можете инструментите на самото истражување да ги спроведете адекватно бидејќи ниедно испитување на јавно мнение, ниту една фокус група, ниту едно интервју, нема да можете да го спроведете без адекватно лоцирање на средствата. Затоа тинк-тенковите тука секогаш ќе имаат предност пред универзитетите. Тие имаат и поголема можност за аутсорсинг. Ако ги видите правилата за драфтување на експерти во настава, какви се критериумите, можам да замислам што ќе побараат универзитетите ако земете да ангажирате на проект човек однадвор. Новите правила се апсолутно престојги, се бараат огромни животни искуства, познавања, академски квалификации и практично е невозможно да земете гостин предавач од надвор и да го внесете во програмата. Она што може да биде предност, и маана од друга страна, на самите тинк-тенкови е тематската шареноликост и мислам дека кај универзитетите има преобладавајќи менталитет, што можеби е добро, можеби е лошо, што прилично се држат до оние теми до кои им се познати. Најголемиот недостаток и најдестимулативното нешто со кое сум се сретнал до сега и повеќето од моите колеги е страшната бирократизираност, како и административниот капацитет кои ректоратот сега всушност ги нема. Новите правила и процедури се долги и сложени. Факултетите се нефлексибилни по однос на некои прашања, особено во овој бирократски дел, но сè уште добар дел од кадарот на

факултетите е скептичен, особено во сферата на општествени науки, да соработува со тинк-тенковите. Скептични се и прилично резервирани, односно најчесто бараат свој партнер во други универзитети и мислам дека кај добар дел, но не и кај сите, е присутно мислењето дека со тинк-тенковите не треба да се работи затоа што не се рамноправен партнер на универзитетите, што јас сметам дека е смешна теза. Мислам дека симбиозата на невладиниот сектор и академијата ќе реши многу проблеми. Нормално е да се има резервираност. Но мислам дека тој генерален став кон тинк-тенковите и невладиниот сектор треба да се промени.

Она за што сите се бунат во овој проектен менаџмент, што супстантивно би го сменил аутпутот на општествените науки, би овозможил процесот да биде полесен и да не биде толку обременет со бирократија, е третманот на средствата за истражувачки проекти од надвор, третманот на средствата како и сите други буџетски средства кои мора да поминат низ сметката на Министерството за финансии, практично низ сметката на Народна банка, и се третираат како јавни средства кои ви ги земаат на крајот на годината, па ви ги враќаат, итн. Мислам дека освен УЈП и Министерството за финансии, на ниеден професор, асистент, доцент, магистрант итн., не му е јасно зошто ова се прави, и мислам дека тоа е прашање на идеолошка позиција. Веќе навлегуваме малку и во прашање на политички позиции зошто ги третираат тие пари како државни пари, а тие тоа не се. Тие пари се донесени од проекти однадвор, а можноста за контрола не се губи доколку ги оставите овие средства да бидат пофлексибилни во нивното трошење и реализација. Зошто морате да ги вклучите во буџетот, па да ги одобрите, па да вкалкулирате колку можат да се трошат, и тоа е малку арогантен став од страна на државата, и тука веќе влегуваме во сфера на сеприсутност на државата во одредени сегменти, меѓутоа тоа е така, и според она што го гледам на овие

Мислам дека универзитетите се перципирани од општата јавност како пасивни, затворени, бастиионски, и луѓето ги перципираат како организации кои имаат многу малку истражувања и аутпут

Најголемата предност на тинк-тенковите е немањето никакви административни пречки и бирократски процедури при проектниот менаџмент

состаноци, на луѓе кои работат на меѓународни проекти, тоа нема да се смени.

Втората горлива точка се однесува на самиот проектен менаџмент. Тоа е чудниот третман кој го добиваме понекогаш од УЈП посебно кога се работи за трошоци кои се оданочуваат. Трошоците треба да се оданочуваат, но не и приходот. Да се плаќа персонален данок на самите хонорари е сосема нормална работа, никој за тоа не би се побунил, меѓутоа да плаќате 10% за авионски карти што сте ги купиле, тоа е нешто што сите професори го покренаа како прашање, но од УЈП не добиваме никаков одговор. Порано, сите плаќања се вршеа едноставно со барање, а сега ситуацијата е многу посложена и подразбира 7 чекора за извршување на едно плаќање, што за мене е апсолутно дестимулативно, или за било кој млад истражувач кој би влегол во процесот, доколку не добие вистинска административна поддршка. Ако продолжи ваквата состојба не мислам дека некој ќе биде особено стимулиран, освен ако не се реструктурира логиката по која функционираат универзитетите, работите да се одвиваат малку попроектно и поменаџерски. Ваквата ситуација според мене ќе води кон барање алтернативни механизми, методи и модалитети, за да се оствари она што е фокус на општествените научни истражувања на самиот академски кадар. Ова не е непозната практика на Запад, таму скоро сите професори се членови на реномирани тинк-тенкови, НВО и истражувачки центри.

НЕДА КОРУНОВСКА **(ИСТРАЖУВАЧКА ВО ТИНК-ТЕНК РЕАКТОР)**

Тешка задача е да се говори на оваа тема од аспект на проблем кој што важи за сите аспекти на истражувањата во полето на општествени-те и хуманитарните науки, а тоа е недостаток на податоци. Нема систематска анализа на истражувањата кои теми биле предмет на интерес, како се тие поставени и кои се резултатите во изминатите две децении. Можеби најрелевантни се трите истражувања направени од страна на УНЕСКО во кои е опфатена и Македонија и последното од 2010 кое што има еден добар наслов “Knowledge device”. Прво со што нема да се согласам, е тоа дали ние имаме капацитет и дали нашата истражувачка сцена или мрежа во Македонија која што ги вклучува не само академската јавност, научните државни институти и невладиниот сектор има капацитет. Значи капацитети се нема, не само кај нас туку и во сите останати земји, покрај Северна Америка и Западна Европа, дури и Англија ќе ја третирам како дел од тоа, бидејќи еден од клучните

проблеми е и фаворизирањето на англискиот јазик и публикувањето на англискиот јазик во тие глобални индекси, 85-95 проценти на сите истражувања се на англиски јазик. Клучен факт е дека навистина најмалку истражувања, најмалку податоци постојат таму каде што се најпотребни - во земјите во развој, во земјите во транзиција, во земјите кои се соочуваат со најголеми проблеми. Од друга страна концептите, конструктите и теориите кои се базирани и докажани во западниот свет

*Имам впечаток дека
желбата за наука, жел-
бата за знаење се изгуби
во овој процес од дваесет
години*

*Не постои систематско
поврзување и тоа оне-
возможува да се созда-
ваат нови синергии во
истражувањата кои се
неопходни*

не даваат резултати, односно не се применливи во нашиот контекст и на нашето подрачје и мислам дека тоа е клучниот проблем со кој ние се соочуваме, недостаток од податоци, недостаток од домашна научна литература, кој ќе ни биде појдовна основа за одговор на одредени прашања кои што ние ги поставуваме. Тоа е поразителен факт за Македонија, бидејќи ни еден светски тренд кај нас не функционира и тоа мене уште повеќе ме прави скептична.

Можеби ние сме на прав пат, меѓутоа долг е патот бидејќи ништо не сме сработеле до сега, а еве и последниот Балкан монитор го потврдува нашето мислење од скромните истражувачки проекти кои сме ги спровеле, дека ние имаме нови вис-тини, нова реалност во Македонија и дека она што мислиме дека можеме

да го искористиме од светската научна литература не функционира, не се однесува на нас, едноставно ние сме во ќорсокак бидејќи фалат истражувања, се прават притисоци да се публикуваат, се прави притисок да се водат истражувања, меѓутоа отсуствува секаква поддршка, и административна и финансиска и во јакнење на интерните капацитети на нашите научници. Иако е светски тренд да се зголемува бројот на истражувачи, иако е тренд во општествените науки да има двесте илјади истражувачи, во Македонија е тренд да се намалува бројот на истражувачи - од 3275 во 1998 година спаднавме на 2589 во 2003 година. Трендот е секаде негативен. И во бизнис секторот кој шест пати помалку вработува истражувачи, за разлика од порано, до високо образование и во јавниот сектор. Секаде истражувањата се намалени, иако глобалниот

тренд е обратен. Средствата се константа, 0,2% од БДП, а знаеме дека тоа не е наменето за истражувања, туку е наменето и за административни трошоци во тие јавни истражувачки институти. Значи, не соодветствуваат потребите со она што државата го вложува, од друга страна таа сега наметнува некои нови стандарди. Како ние преку ноќ да ќе успееме да се приклучиме вештачки кон тие европски трендови. Иако мислам дека овие административни процедури постојат и во Европа.

Имам впечаток дека желбата за наука, желбата за знаење се изгуби во овој процес од дваесет години. Според мене ова се причините за таквата ситуација во општествените науки: недостаток од податоци, не само домашни истражувања, немањето пристап до светската литература итн. и тука има две страни на паричката. Од една страна ние традиционално како држава не сме биле претплатени на тие светски познати дата бази на журнари. Се направи некој напор, тоа се овозможи со странски средства, но истото не се користи бидејќи млади истражувачи не знаат како да ги користат тие дата бази. Нас образованието, високото образование не нè подготвува за научна истражувачка работа. Ние не можеме да очекуваме дека студентите, младите истражувачи сами ќе научат. Значи во тој контекст програми како РРПП се многу добредојдени, меѓутоа бидејќи и РРПП и сите тие регионални проекти содржат во самите нив можност за јакнење капацитети преку семинарите коишто им се нудат на членовите во мрежата, не можат дводневни и тродневни семинари да надоместат нешто што е неколку курсеви во европските универзитети. Од друга страна, не сме поврзани, ниту ние како тинк-тенк заедница или невладин сектор меѓу себе, ниту академската заедница, иако индивидуални врски постојат. Сепак е ова мала заедница, мала земја во која сите меѓу себе се познаваме. Меѓутоа, не постои систематско поврзување и тоа оневозможува да се создаваат нови синергии во истражувањата кои се неопходни, бидејќи мултидисциплинарниот пристап е неопходен во ова општество, имајќи предвид дека ние се соочуваме со премногу динамичен контекст кој бара навистина сеопфатен пристап.

ДИТУРИЈЕ ИСМАИЛИ

**(РАКОВОДИТЕЛКА НА КАНЦЕЛАРИЈАТА ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА)**

Од самото формирање на Универзитетот на Југоисточна Европа негова основна мисија е да создава и дава пристап до знаења од највисоко ниво, како и да овозможи интелектуален развој на оние кои сакаат да

ги прошират своите постоечки знаења и да генерираат нови. Универзитетот на Југоисточна Европа во основа е посветен на поддршката во високо квалитетната настава и истражувања во различни академски дисциплини во социо-економските науки.

Во декември 2004-та година, Одборот на универзитетот ја одобри стратегијата за истражувања на универзитетот преземајќи одговорност за имплементација на акциониот план на универзитетот за истражување. Како дел од стратегијата за унапредување на истражувањата, универзитетот го зголеми буџетот за истражувања и развој, додека пак капацитетот за генерирање на надворешни фондови за поддршка на истражувачки проекти претставува главен критериум во распределувањето на фондовите на универзитетот. Универзитетот постепено промовира програми за истражувања во општествените науки и стипендии поврзани со неговата мисија за образование на сите три циклуса дефинирани според процесот на Болоња, и придонесува кон економскиот и општествениот развој на Македонија и регионот. Секако, не треба да се игнорира елементот на истражување и стипендирање чисто од академски причини.

ДИСКУСИЈА

ДУШКО АЛЕКСОВСКИ
(УНИВЕРЗИТЕТ ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, ШТИП)

Многу е битна споредбата на искуството што го има Универзитетот Гоце Делчев Штип и искуството што го носев како менаџер на една невладина организација. Истражувачките активности многу поедноставно, побрзо, поефикасно и поквалитетно се реализираат во невладиниот сектор, отколку на Универзитетот. Основната причина е што бирократијата во НВО секторот е еднаква на нула, додека на Универзитетот ние сме убиени уште при првиот чекор за реализација на проекти кога ќе видиме што сè нас не очекува. Не добивме ни денар за истражувачки работи, а реализиравме 15 труда од кои пет во импакт фактор. Тогаш, каква е улогата на државата, дали е стимулирачка или дестимулирачка? Од овој форум треба директно да се обратиме на државата дека не може да се работи на овој начин. Државата треба да се организира и да биде во функција на научните истражувања. Со ваква политика не можеме да напредуваме.

ЃУНЕР ИСМАИЛ
(ТИНК ТЕНК ФОРУМ ЦСИД)

Прилично неиздиференцираната даночна политика го обесхрабрува македонскиот бизнис сектор да биде поблагонаклон кон овој тип на истражувања. Имајќи предвид дека македонскиот бизнис интерес подразбира брза артикулација на вложеното и тоа најчесто се движи на теренот на таканаречениот адвертајзинг, за теренот на истражувања ниту се има свест, ниту остануваат некакви средства. Бизнисот воопшто нема изградено свест за неговата социјална одговорност. Овој сектор, кој што веќе не може да се потпре на донации од странство, ниту пак може да се потпре на прилично оскудните буџети на државата, тогаш бизнис секторот останува третиот извор на кој што би можеле теоретски да се обратиме. Како тоа ќе го артикулираме и како ќе се обратиме до бизнис секторот тоа е нешто кое е на двосмерна патека и таму мора да се конституира како свест, а од наша страна мора да се најдат доволно квалификувани или предизвикувачки теми и доволно цврсти аргументи при објаснувањето за да може да тој бизнис сектор на одреден начин да го мотивираме да биде донатор на проекти во кои што тој и не мора да се види, всушност и не се подразбира дека треба да се види конкретно.

Втор е оној погенерален проблем, а тоа е дека општеството нема потреба да знае за себе. Имено нашата секојдневна тема е да ги идентификуваме, да ги дијагностицираме процесите, и да сугерираме некакви излезни патишта. Државата не смееме да ја квалификуваме како незаинтересирана или да ја гледаме како артикулатор на некакви политички интереси. Политичките елити всушност најмалку сакаат или не знаат за тоа каде всушност ние се наоѓаме и каде и со какви дефиниции располагаат во општеството кое што сакаат да го управуваат преку државните механизми. Тоа не е некаква новост, таа е традиционална на овие поднебја и е карактеристична како за бившиот така и за сегашниот систем и мислам дека овде нас неминовно ни следи реална политичка артикулација на нашите потреби и обраќање кон политичките елити кои денес или утре ќе управуваат со државните фондови.

СЛАВИЦА ИНЦЕВСКА
(ФИООМ, КОРДИНАТОР НА ПРОГРАМАТА
ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА ОПШТЕСТВЕНИ НАУКИ)

Три години сум во оваа програма, така што добивам информации и следам што се случува во оваа област. Интересно ми е да гледам како на задачите од проектите одговараат поголемите системи, постарите

системи како УКИМ, УЈИ како млади приватно јавни партнерства и тинк тенковите, односно невладиниот сектор и со многу констатации можам да се слојам, со некои не. Сакам да ја прашам Дитурије, бидејќи е подолго време на Универзитетот за Југоисточна Европа, кои се предизвиците со кои се соочувате во последните две до три години, и дали како систем наоѓате начин системски да одговорите, дали нешто промените во таа структура, како реагиравте на тие научени лекции? Во УКИМ се востанови категорија интегриран универзитет и систем. Гледаме сега откако се загушија не можејќи да респондираат на она што беа процеси и предизвици, се вратија повторно на некое мини решение. Како вие во УЈИ реагирате и сега ако треба да почнете одново дали би го имале истиот систем или нешто би смениле?

ДИТУРИЈЕ ИСМАИЛИ

Нашата канцеларија е техничко административна, на некој начин чадор на овие активности и фондови и за нашите проекти и за самиот Универзитет. Освен тоа ние се потрудивме да апсорбираме фондови од Европска комисија од ФП7, што е многу тешко, се потрудивме и од Министерство да добиеме проекти, еве сега аплициравме со два проекти, меѓутоа ни кажаа дека овие фондови се за државни универзитети, така што една од тие новости е што ние мислиме дека после девет години имаме нова структура на менаџментот и нов ректор. Се обидовме да направиме нова стратегија и проценивме дека ни треба нов координатор за ФП7 и таа координаторка е госпоѓата Татјана Арсова и на секои две недели држи тренинзи со нашиот кадар, особено со млади истражувачи за апликациите на ФП 7, така што се обидуваме на различни начини да се снајдеме.

НЕНАД МАРКОВИЌ

Очекував да чујам можеби малку повеќе за тој сооднос предавања/истражувања. Мислам дека перцепцијата која постои за професорите е дека нивната примарна функција е да предаваат, што е точно, иако и јас мислам дека добриот баланс помеѓу предавања и истражувања секој пат дава добри резултати. Големината на групите на универзитети, (која може да достигне бизарни 120 луѓе), бројот на минимално одржани часови и она што ќе се бара од 2014 година што ќе стапи на сила, доколку не видиме некаква постапка пред Уставен суд, како критериум ќе бидат тотално опструктивни фактори да се работи било

какво истражување. И не знам зошто воопшто е критериум дека треба да објавите во списание кое има уредувачи од најмалку пет држави, што е во политички науки многу тешко, бидејќи најчесто се уредувачи од Америка. Со оваа тенденција ќе се загуши истражувачки дел.

НЕДА КОРУНОВСКА

Бидејќи сум правник по вокација, мислам дека малку се знае дека едно од правата утврдени со Универзалната декларација за човековите права е правото да се учествува и да се шират резултатите од истражувањето во интерес на истражувачки и научен развој. Мислам дека ние и тука имаме проблеми, бидејќи и тоа малку што го имаме не е систематизирано.

ВТОРА СЕСИЈА: ФИНАНСИРАЊЕТО И ДРУГИТЕ ВИДОВИ ПОДДРШКА ЗА ИСТРАЖУВАЊАТА ВО ОПШТЕСТВЕНИТЕ НАУКИ ВО МАКЕДОНИЈА. КОЈА Е УЛОГАТА НА ПОЛИТИКАТА?

ЕМИЛИЈА СИМОСКА (ПРОФЕСОРКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА, СКОПЈЕ)

Знаеме дека еден од оние индикатори по кои самите општества се класифицираат како развиени или неразвиени, е и процентот кој што се издвојува за науката. Фактички, науката се смета како своевиден, ако не луксуз, тогаш како нешто што доаѓа и треба да се подмири дури откако ќе се подмират сите други работи. Ако Македонија ја ставиме на таква скала каде што ги гледаме тие индикатори и проценти кои се издвојуваат за науката, таа е несомнено мошне ниско на таа ранг листа, а ако од тој скроман буџет ги издвоиме општествените истражувања ќе паднеме уште подолу.

Затоа доаѓаме во ситуација да она што го работат научните институции се користи најмногу од странски организации, а не од државата која со години наназад инвестирала во тоа. Тоа е една своевидна

инверзија. Мене ми е жал што помладите говорници имаат впечаток дека во Македонија нема доволно истражувања, дека не се работи доволно или дека дел од тие истражувања не се објавуваат доволно. Жал ми е што претходната говорничка Коруновска има таков впечаток, но во Македонија има фантастичен фонд од истражувања во областа на општествените науки. Она што е проблем е што не постои координација и место каде што можете да дознаете каде е тоа достапно. Она што ми е исто така жал е впечатокот на помладите колеги за отсуството на обуки, дека нема каде да стекнат обука за научно истражувачка дејност. Обука за научно истражувачка работа не постои. Ајнштајн немал обука од областа на истражувањата, тој создавал наука. Хегел и Кант и сите социолози и филозофи од кои што сме се едуцирале немале обука за наука, немале ни Интернет, го користеле она што им било достапно, па создале системи без кои ние денес не можеме да ги правиме нашите истражувања. Не е проблемот во тоа. Не е проблемот ни во процентот на истражувачка пракса кој што го има на факултетите или не. проблемот е дали се стимулира тоа интелектуално љубопитство, кое ако се стимулира непобитно ќе го одведе субјектот во наука и без да оди на курс и без да некој му објаснува дали тоа методолошки се прави вака или онака. Самата методологија е занает, но без интелектуалното љубопитство, (се слагам дека во нашето општество системот не е особено стимулативен), ние не можеме да имаме никакви резултати. Би нафрлила неколку точки за кои мислам дека би требале да дискутираме во рамките на оваа сесија. Прво, во регулатива која јасно ќе ја дефинира и научно истражувачката дејност и правилата по кои што таа се реализира до оперативни решенија и која што ќе ги утврди не само обврските на институциите кои што ја регулираат оваа дејност, туку и оние на државата кон институциите. Не мислам само на обврска да се

Она што го работат научните институции се користи најмногу од странски организации, а не од државата која со години наназад инвестирала во тоа

Проблемот е дали се стимулира тоа интелектуално љубопитство, кое ако се стимулира непобитно ќе го одведе субјектот во наука и без да оди на курс и без да некој му објаснува дали тоа методолошки се прави вака или онака

исплатат плати, туку и обврска да се реализираат истражувачки проекти редовно. Второ, несомнено дека ни е потребна некаква владина програма за приоритети за финансирање на научното истражување. Значи тој што ги дава парите да предлага теми, а оние што аплицираат да понудат на пазар она што имаат да го понудат во врска со таа тема. Пазарот да биде на теми, а не аплицирање за средства на било која тема која на секој од нас ќе му падне на памет како атрактивна. Кај нас е сосем обратна ситуација. И се разбира, она како трето што го спомнав е постоење на некакво стручно тело кое ќе може да ни даде барем некаква гаранција во однос на реализација на тие критериуми, евалуација, а и самите евалуатори во однос на истражувањата што се прават во областа на општествените науки.

ВИОЛЕТА АТАНАСОВСКА
(Координаторка за ФП7 во министерство за образование)

Македонија се вклучи во оваа европска програма која јас ја координирам во 2005 година во рамки на ФП6. Имавме активности и во ФП5, меѓутоа во ФП6 (периодот 2003-2007 година) имавме голема поддршка од Владата, од министрите и функционерите кои беа во Министерството. Со нивна поддршка се случи експанзија на нашето учество во ФП6, бевме лидери во регионот и земавме околу 6,5 милиони евра за само две години. Ако се земе предвид буџетот на државата за оваа намена, кој беше неполни два милиони евра, тоа беше навистина голем успех. Успехот продолжува и сега, но за жал немаме доволна поддршка и интерес, мотивација и средства за мотивирање на истражувачите за поголемо учество. Министерство треба да го прави тоа, меѓутоа пари за наука нема и ние сме меѓу ретките држави која што не издвојува пари за да врши стимулирање за учество во оваа програма, но покрај се истражувачите пројавуваат интерес, барем тие што веќе почнале да работат со програмата, така што имаме добри резултати и ова е една од ретките програми што е пофалувана редовно во извештаите на Европската комисија за напредокот.

Во однос на учеството на државата тука секогаш ни се замерува дека треба да го зголемиме процентот, дека треба да ги зајакнеме административните капацитети, дека треба да го издигнеме нивото барем на една канцеларија. Не постои европска земја каде што барем дваесет луѓе не работат на оваа ФП7 програма. Кај нас во Министерството сме само две колешки кои што работат на програмата полно работно време и доаѓа уште една дополнително по потреба. Добро е што имаме формирано

мрежа на национални контакт лица по разни области. Тие се најчесто од факултетите, тоа е еден одличен тим на луѓе кои се максимално посветени и се трудат, затоа и резултатите ни се добри. За жал во областа на општествено хуманитарните науки немаме национално контакт лице. ФП7 е најголемата, не само европска, туку светска програма за истражување и развој. Има буџет од повеќе од 50 милијарди евра. Тематските области кои што ги покрива ФП7 се општествено-економските и хуманитарните науки кои за Европа значат многу и за кои се издвојуваат повеќе од 600 милиони евра - а за општествените науки околу една милијарда евра. Мојот совет за сите тие што сакаат да се вклучат во ФП7 е прво да си ги обноват или да си ги зајакнат контактите со партнерите од странство кои што работат на истражувања, кои се од заеднички интерес, затоа што во општествено хуманитарните науки секаде интересот е речиси ист.

ДАНЕ ТАЛЕСКИ
(ДОКТОРАНТ НА ЦЕНТРАЛЕН ЕВРОПСКИ УНИВЕРЗИТЕТ БУДИМПЕШТА)

Во идеална ситуација, според теоријата и најдобрите практики, секоја јавна политика треба да се заснова на анализа на постојаната ситуација која ги зема предвид потребите, ги дефинира проблемите, посочува на достапните ресурси, ги наведува можните алтернативи и препорачува

Реалноста кај нас покажува дека научните истражувања се потчинети и во најголема мера злоупотребени од политиката

ва остварливи решенија. Би сакал да го привлечам вашето внимание кон анкетните истражувања бидејќи мислам дека тие се важни за нашиот контекст. Во една идеална ситуација тие и' служат на политиката да биде информирана за ставовите на јавноста, да знае каде е отчетна, а во кои области треба да биде потранспарентна. Најголема корист од анкетните истражувања е што тие нудат повеќе информации за перцепциите за јавната политика, тоа е основна база по-

натаму за препораки како да се менува и прилагодува и имплементира ситуацијата на политички решенија и како да се менаџираат односите со јавноста. Во една идеална ситуација политиката и научните истражувања имаат тесна соработка. Политиката од една страна е корисник и нарачател на научните истражувања, а од друга страна е предмет на истите тие истражувања. Сепак мораме да ги подвлечеме ограничува-

њата во таа соработка. Секогаш мора да имаме предвид дека истражувањата можат само да помогнат во процесот на креирање на политики, но реално тие не се единствениот фактор во процесот на донесување на одлуки. Истражувањата покажуваат што е можно да се направи, но политиката одлучува што ќе се направи. А што се случува во Македонија? Постојат тенденциозни и манипулативни истражувања, голем дел се псевдонаучни и оставаат само привид дека се научни, најчесто се манипулира со прашањата кои се поставуваат, а се манипулира и со темите кои се истражуваат. Од друга страна политиката силно манипулира со презентацијата на резултатите, дури и оние кои се научни се објавуваат делумно, или толкувањето е често политички обоено. Имам впечаток дека кога зборуваме за интеракцијата помеѓу политиката и научните истражувања, кога ќе се споменат научните истражувања, најмногу се мисли на анкетите. Тие најмногу се врзуваат со политика и тие се редовен политички инструмент во секојдневната и политичка комуникација, но и политичка манипулација. Кај нас резултатите од анкетите служат како изговор и наводно оправдување или легитимизација на политичките решенија, но откако тие ќе се донесат, а не како што е идеално, да ја информираат политиката за решенијата да бидат подобри. Тие се користат за мобилизација на јавното мислење и за потврдување и зајакнување на некои ставови. Реалноста кај нас покажува дека научните истражувања се потчинети и во најголема мера злоупотребени од политиката. Но, не помала вина имаат и истражувачите, пред сè од општествените науки. Од различни причини го компромитираат личниот интегритет и објективноста на истражувањата. Може да имаат некоја корист од тоа, но таа е краткорочна и најчесто материјална. Потребна е неутрална комуникација помеѓу истражувачите и политичарите. Потребно е да се врати интегритетот на истражувањата и да има помали мешања на политиката во истражувачкиот процес и за тоа мислам дека треба да се препорача саморегулација.

Дискусија

ЃУНЕР ИСМАИЛ

Ако кажуваме за себе дека сме ние луѓе со интегритет со тоа не сме ја завршиле до крај работата, туку треба да кажуваме конкретно кој дозволува со резултатите на неговите истражувања да се манипулира. Значи интегритетот не е нешто кое што ние така затворени ќе си го чуваме во себе и ќе кажуваме едни на други дека имаме интегритет. Не, интегритетот дополнително ќе го зајакнеме и ќе го потенцираме ако

покажуваме не само со прст, туку и со она што е наша алатка, дали е тоа писмо, исказ, за тоа дека резултатите на тој и тој институт се прво, методолошки погрешни и плус со нив се манипулира.

ТЕМЕЛКО РИСТЕСКИ
(ПРОФЕСОР ПО АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО НА ФОН УНИВЕРЗИТЕТОТ)

Поради недостаток на финансиски средства истражувањата на нашиот факултет се состојат во анализа на постојната правна регулатива, компаративни анализи на домашната и странска нормативна регулатива, актуелната, позитивно правна регулатива и историската правна регулатива. Ги користиме информациите од средствата за јавно информирање, кои не се секогаш сигурни. И користиме податоци од Државниот завод за статистика. Со тешки маки остваруваме по некое интервју со раководни државни службеници за да дојдеме до некои сознанија кои не интересираат. За анкетни истражувања не може да стане збор бидејќи нема средства. Нема средства ни за индивидуална истражувачка работа, иако со свои скромни средства од нашиот личен доход по нешто правиме. Проблем се средствата за презентација на она што сме го истражиле, што сме го направиле и напишале. Немаме средства за учество на научни собири, посебно на научни собири во странство кои особено се ценат. Приватните високо образовни установи, за разлика од државните, се нешто повеќе бизнис ориентирани и свртени кон образовниот процес кој носи пари. За научно истражувачка дејност издвојуваат многу малку средства и тоа што издвојуваат е најчесто за финансирање на учебници или на зборници од нашата научно истражувачка работа во рамките на образовниот процес. Државата нас не не поддржува во научно истражувачка работа иако се и тие истражувања од јавен интерес. Што се однесува до организационите проблеми, органите на високообразовните установи кон наставниот процес имаат таков однос што ние сме претерано многу оптоварени со некакви административни работи и немаме време за научна работа. Колегите се жалат дека немаат време дури нешто и да прочитаат, а не пак да се занимаваат со научно истражувачка работа.

ЦАНЕ МОЈАНОВСКИ
(ПРОФЕСОР НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ ВО БИТОЛА)

Денеска секое собирање на податоци и секој облик на статистичко прикажување на податоци се нарекува истражување. Можеби е добро да го отвориме прашањето за формирање комитет во државата кој ќе

расправа и ќе отвори прашање, дали можеме да ги прашуваме сè и сешто граѓаните. Има некои методолошки стандарди кои мора да ги задоволите. Во Хрватска и во некои други земји постои комитет кој ќе расправа за тоа дали се злоупотребуваат истражувачките резултати и дали секој со фирма за научно истражување ќе може навистина да отвори одредени прашања.

ЕМИЛИЈА СИМОСКА

Околу критериумите и стандардите што сè можеме да го прашуваме граѓанинот има правила и има истражувања кои се анонимни или не се анонимни. Проблемот е во друго. Се појавуваат квази научни институции кои себе се нарекуваат тинк тенкови, кои што воопшто не ги реализираат истражувањата, туку само објавуваат податоци за нешто. Ние имаме појава на цртање на табели, а не на броење на податоци.

ДАНЕ ТАЛЕСКИ

Има многу институции кои се совпаѓаат и во наука и образование. Голем проблем кај нас е доделувањето дипломи на студентите, на постдипломците и на докторантите. Сведоци сме на тоа како се штанцаат магистерски и докторски студии, колку кај нас плагијаторството е одомаќинето како пракса. Се согласувам дека треба да има можеби интеруниверзитетско тело, кое ќе постави стандарди за квалитет. Затоа оваа академска или истражувачка заедница која е собрана треба да биде малку поборбена за своите права, оти ако се чекаат сите решенија од политиката и од Владата, ќе дојдат многу спорови или воопшто нема да дојдат. Ако ние не створиме притисок да ја промениме политичка агенда дека кога се крои буџет треба да се одвојат средства и за научно истражувачка дејност, нема да има промени. Науката мора да се бори за своите права.

GJENDJA E HULUMTIMEVE NË SHKENCAT SHOQËRORE NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË

 Transkriptë nga konferenca "Gjendja e hulumtimeve në shkencat shoqërore në Republikën e Maqedonisë", e mbajtur më 14.04.2011 në Hotel Kontinental, Shkup, në organizim të Forum-Qendra për Hulumtime Strategjike dhe Dokumentacion, Shkup dhe Think Tanku Analitika, Shkup, nën mbulesën a Programit Regjional Promovues për Hulumtin në Ballkanin Perëndimor.

SESIONI I PARË: SHKENCAT SHOQËRORE DHE HULUMTIMET NË MAQEDONI – KU JEMI DHE KU DËSHIROJMË TË ARRIJMË?

NENAD MARKOVIQ

(DOCENT I STUDIMEVE POLITIKE NË FAKULTETIN JURIDIK NË SHKUP)

Gjendjen e shkencave shoqërore më së shumti e determinojnë dy aktorë të mëdhenj ose dy sfera të mëdha. Njëra është sfera e sektorit dhe tink-tenket, e nga ana tjetër janë universitetet. Me përvojën time shumëvjeçare në sektorin joqeveritar e po aq edhe në universitet, do të mund të bëj krahasim se si do të mund t'i përgjigjemi pyetjes ku jemi dhe ku dëshirojmë të jemi në shkencat shoqërore. Mendoj se 99% e asaj që është rezultat në shkencat shoqërore në shtet prodhohet, ose në universitetet, ose prodhohet në kuadër të tink-tenkeve dhe një pjesë e vogël prodhohet nga sektori joqeveritar. Duke e përgatitur prezantimin, u ballafaqova me problemin se nuk kam mundësi të japë një pasqyrë të qartë për situatën në shkencat shoqërore, përveç për organizatën nga e cila vij fillimisht, e ajo është Universiteti Shën Kirili dhe Metodi. Rektorati ka azhurnuar dhe ka lënë të dhëna për atë sa projekte janë duke u punuar dhe çfarë projektesh punohen.

Mendoj se Universitetet perceptohen nga publiku i përgjithshëm si organizata pasive, të mbyllura, si bastione, dhe njerëzit i perceptojnë si organizata të cilat kanë shumë pak hulumtime dhe prodhim. Megjithatë, ajo që është neuralgjike, është mosshfrytëzimi i kapaciteteve. Por, mund të them se njëra prej përparësive të universiteteve janë bazat e mëdha të të dhënave që i kanë. Pas 10 vitesh në fakultetin juridik kisha rastin të zbres në depot e fakultetit dhe të shoh një det të pafund diturie. Ndërkaq, vetë fakti se askush nuk më ka bërë me dije se ekziston diçka e tillë, e as që kam kuptuar prej dikujt, flet vetvetiu për shfrytëzueshmërinë. Bashkëpunimi me universitetet e huaja, i cili intensifikohet, është përparësi e madhe e universiteteve sa i përket tink-tenkeve të cilat, megjithatë, për stabilitetin e tyre financiar, duhet të punojnë shumë më tepër dhe këtu nuk ka arsye pse të mos jemi të shfrytëzuar. Buxheti të cilin e kanë universitetet është i madh ndonëse shteti nuk merr pjesë aq sa do të dëshironte të mendojë, edhe pse, sa për ilustrim, buxheti në fakultetin juridik është zvogëluar për 300% krahasuar me 4-5 vitet e mëparshme, që tregon se situata edhe atje nuk është e mirë, përkaj faktit që buxheti, sidoqoftë, është më lakmueshëm se ai që e kanë tink-tenket. Te ne, në shkencat politike, kishim mundësi përmes programit RPPP ta fitojmë mentorimin dhe të shohim se na mungojnë finesat metodologjike që e për-

cakton edhe prodhimi. Nëse e gaboni metodologjinë nuk do të thotë asgjë çfarëdo qoftë hulumtimi në shkencat shoqërore.

Ndërkaq, ajo që për sektorin joqeveritar është përparësi dhe që i bën të jenë më efikas dhe më të mirë, në një pjesë të punëve, është shpejtësia dhe efikasiteti i tyre me të cilën mund të menaxhojnë projekte hulumtimi, dhe mua më vjen keq që, në prezantimin tim, duhet t'i kushtoj më shumë vëmendje menaxhimit të projekteve se sa pjesës supstantive, metodologjisë dhe procesit hulumtues. Ndërkaq, menaxhimi u bë pjesë e procesit shkencor hulumtues i cili, të paktën, është njësoj i lodhshëm. Përparësia më e madhe këtu në tink- tanket është se nuk ka kurrfarë pengesash administrative dhe procedura burokratike gjatë menaxhimit të projekteve. Në sferën e shkencave shoqërore kjo është mjaft qenësore edhe për tu dhënë forcë ekspertëve, edhe që të mund bëni pagesën në kohë edhe që të mundeni t'i zbatoni në mënyrë adekuate instrumentet e vetë hulumtimit, sepse asnjë hulumtim i mendimit publik, asnjë grup fokusimi, asnjë intervistë, nuk do të mund ta realizoni pa përcaktim adekuat të mjeteve. Prandaj tink-tenket këtu gjithherë do të kenë përparësi para universiteteve. Ata kanë edhe mundësi më të madhe për autorsing (burime të jashtme). Nëse i shihni rregullat për draftimin e ekspertëve në mësim, siç janë kriteret, mund të supozoj se çfarë do të kërkojnë universitetet nëse në projekt nisni të angazhoni njeri nga jashtë. Rregullat e reja janë absolutisht rigorozë, kërkojnë përvoja shumë të mëdha jetësore, njohuri, kualifikime akademike dhe, praktikisht, është e pamundur të merrni mysafir-ligjërues nga jashtë dhe ta futni në program. Nga ana tjetër, ajo që mund të jetë përparësi dhe mangësi e vet tink-tenkeve është laramania tematike dhe mendoj se te universitetet ekziston mentalitet tejte dominues, që ndoshta është mirë, ndoshta është keq, që kryesisht u përmbahen atyre temave që i kanë të njohura. Mangësia më e madhe dhe gjëja më jo stimuluese, që e kam hasur deri më tash unë dhe shumica e kolegëve të mijë, është burokratizimi i tmerrshëm dhe kapaciteti administrativ që rek-

Mendoj se Universitetet perceptohen nga publiku i përgjithshëm si organizata pasive, të mbyllura, si bastione, dhe njerëzit i perceptojnë si organizata të cilat kanë shumë pak hulumtime dhe prodhim

Përparësia më e madhe këtu në tink- tanket është se nuk ka kurrfarë pengesash administrative dhe procedura burokratike gjatë menaxhimit të projekteve

torati tani, në të vërtetë, edhe nuk i ka. Rregullat dhe procedurat e reja janë të gjata dhe të ndërlikuara. Fakultetet nuk janë fleksibil lidhur me disa çështje, veçanërisht në këtë pjesë burokratike, por, ende, një pjesë e kuadrit të fakulteteve është skeptik që të bashkëpunojë me tink-tenket, posaçërisht në sferën e shkencave shoqërore. Janë skeptik dhe dukshëm të rezervuar, përkatësisht, më shpesh kërkojnë partner të vetin në universitete të tjera dhe mendoj se te një pjesë bukur e mirë, por jo edhe te të gjithë, është i pranishëm mendimi se me tink-tenket nuk duhet të punohet sepse nuk janë partner i barabartë i universiteteve, që unë mendoj se është tezë qesharake. Mendoj se simbioza e sektorit joqeveritar dhe akademja do të zgjidhë shumë probleme. Është normale që të ketë një rezervim. Por, mendoj se ai qëndrim i përgjithshëm ndaj tink-tenkeve dhe sektorit joqeveritar duhet ndryshuar. Ajo për të cilën të gjithë reagojnë në këtë menaxhim projekti, që do ta ndryshonte në mënyrë supstantive outputin e shkencave shoqërore, do të mundësonte që procesi të jetë më i lehtë dhe të mos jetë aq i ngarkuar me burokraci, është trajtimi i mjeteve për projekte hulumtimi nga jashtë, trajtimi i mjeteve si dhe i të gjitha mjeteve të tjera buxhetore të cilat duhet patjetër të kalojnë nëpër llogarinë e Ministrisë së financave, praktikisht nëpër llogarinë e Bankës popullore, dhe trajtohen si mjete publike të cilat ua marrin në fund të vitit, pastaj ua kthejnë e kështu me radhë. Mendoj se përveç DHP-së dhe Ministrisë së financave, asnjë profesor, asnjë asistent, asnjë docent asnjë magjistrues etj. nuk e ka të qartë pse bëhet kjo dhe mendoj se kjo është çështje e pozicionit ideologjik. Tanimë jemi duke hyrë pak edhe në çështjen e pozicioneve politike pse ato të holla i trajtojnë si të holla të shtetit, ndërsa ato nuk janë të tilla. Ato para janë sjellë me projekte nga jashtë, kurse mundësia për kontroll nuk humbet po se që i leni këto mjete të jenë jo fleksibile në shpenzimin dhe realizimin e tyre. Pse është patjetër t'i futni në buxhet e pastaj t'i lejoni, mandej të kalkuloni sa duhet shpenzuar, dhe ky është një qëndrim pak arrogant nga ana e shtetit dhe këtu më hyjmë në sferën e gjithëpërfshirjes së shtetit në segmente të caktuara. Megjithatë, kjo është kështu dhe sipas asaj që e shoh në këta takime, të njerëzve që punojnë në projekte ndërkombëtare, kjo nuk do të ndryshojë.

Pika e dytë e ndjeshme ka të bëjë me vetë menaxherin e projektit. Ai është trajtimi çuditshëm të cilin e marrim ngandonjëherë prej DHP-së veçanërisht kur është fjala për shpenzimet të cilat tatimohen. Shpenzimet duhet të tatimohen, por jo edhe të ardhurat. Të paguhet tatim personal për vetë honorarët është punë krejtësisht normale, askush për këtë nuk do të kundërshtonte, megjithatë, të paguani 10% për bileta aeroplani që i keni blerë, kjo është diçka që të gjithë profesorët e ngritën siç çështje, por nga DHP-ja nuk morëm kurrfarë përgjigje. Më herët, të gjitha pagesat bëheshin thjesht, me kërkesë, kurse tash situata është më e ndërlikuar dhe nënkupton 7 hapa për

kryerjen e një pagese, që për mua absolutisht është jo stimuluese, ose për çdo hulumtues të ri i cili do të hynte në procesin, po qe se nuk fiton mbështetje të njëmendët administrative. Nëse vazhdon situata e këtillë nuk mendoj se ndonjëri do të ketë stimulim të veçantë, përpos, nëse nuk rristrukturohet logjika, sipas së cilës funksionojnë universitetet, punët të zhvillohen pak më me orientim projektesh dhe më menaxhuese. Situata e këtillë, sipas meje, do të shpie kah kërkimi i mekanizmave, metodave dhe modaliteteve alternative që të realizohet ajo që është fokus i hulumtimeve shkencore shoqërore të vetë kuadrit akademik. Kjo nuk është praktikë e panjohur në Perëndim. Atje gati të gjithë profesorët janë anëtarë të tink-tenkeve, OJQ-ve dhe qendrave hulumtuese me renome.

NEDA KORUNOVSKA
(HULUMTUESE NË TINK-TANKUM REAKTOR)

Është detyrë e vështirë të flitet për këtë temë nga aspekti i problemit që vlen për të gjitha aspektet e hulumtimeve në fushën e shkencave shoqërore dhe humanitare, e kjo është mungesa e të dhënave. Nuk ka një analizë sistematike të hulumtimeve, cilat tema kanë qenë objekt interesimi, si janë vendosur ata dhe cilat janë rezultatet gjatë dy dekadave të kaluara. Ndoshta janë më relevante të tre hulumtimet e bëra nga UNESCO në të cilat është përfshirë edhe Maqedonia dhe ai i fundit i vitit 2010 i cili ka një titull të mirë “Knowledge device”. E para, me çka nuk do të pajtohem, është ajo se a kemi ne kapacitet dhe, vallë, a ka kapacitet skena ose rrjeti ynë hulumtues në Maqedoni që i përfshin jo vetëm publikun akademik, institucionet shtetërore dhe sektorin joqeveritar. Pra, kapacitete nuk ka, jo vetëm te ne por edhe në të gjitha vendet tjera, përveç Amerikës Veriore dhe Evropës Perëndimore, bile edhe Anglinë do ta trajtoj si pjesë e kësaj, sepse njëri prej problemeve kyç është favorizimi i gjuhës angleze dhe publikimi i gjuhës angleze në ato indekse globale, 85-90 për qind i të gjitha hulumtimeve janë në gjuhën angleze. Fakt kyç është ajo që me të vërtetë më pak hulumtime, më pak të dhëna ekzistojnë atje ku ato janë më të nevojshme- në vendet në zhvillim, në vendet në tranzicion, në vendet të cilat ballafaqohen me probleme më të mëdha. Nga ana tjetër, konceptet, konstruktet dhe teoritë të cilat janë të bazuara dhe të dëshmuara në botën perëndimore, nuk japin rezultate, përkatësisht nuk janë të zbatueshme në kontekstin tonë dhe në territorin tonë dhe mendoj se ai është problemi kyç me të cilin ballafaqohemi ne, mungesë të dhënash, mungesë e literaturës shkencore të vendit, e cila do të na jetë bazë nisëse për përgjigjen e disa pyetjeve të cilat i parashatrojmë ne. Ky është fakt pozitiv për Maqedoninë, sepse asnjë trend botëror nuk funksionon te ne dhe kjo mua edhe më tepër më bën skeptike. Ndoshta ne jemi në rrugë të vërtetë, megjithatë rruga

është e gjatë sepse deri më tash nuk kemi punuar asgjë, ndërsa ja tani edhe Ballkan monitori i fundit e konfirmon mendimin tonë nga projektet hulumtuese modeste të cilat i kemi realizuar, se ne kemi të vërteta të reja, realitet të ri në Maqedoni dhe se ajo që mendojmë se mund ta shfrytëzojmë nga literatura shkencore botërore nuk funksionon, nuk ka të bëjë me ne, thjesht ne jemi në qorrsoak sepse mungojnë hulumtime, bëhen presione për tu publikuar, bëhet presion që të zhvillohen hulumtime, megjithatë, mungon çdo lloj mbështetjeje, edhe administrative dhe financiare edhe në forcimin e kapaciteteve të brendshme të shkencëtarëve tanë. Ndonëse është trend botëror të rritet numri i hulumtuesve, ndonëse është trend në shkencat shoqërore të ketë dyqind mijë hulumtues, në Maqedoni është trend të zvogëlohet numri i hulumtuesve prej 3275 në vitin 1998 të biem në 2589 në vitin 2003. Trendi gjithkund është negativ. Edhe në sektorin e biznesit i cili punëson gjashtë herë më pak hulumtues, për dallim nga më parë, deri në arsimin e lartë dhe në sektorin publik. Hulumtimet janë zvogëluar gjithkund ndonëse trendi global është i kundërt. Mjetet janë konstantë, 0,2% nga BPV, ndërsa e dimë se

ajo nuk u dedikohet hulumtimeve por u dedikohet edhe shpenzimeve administrative në ato institucione hulumtuese publike. Pra, nevojat nuk përkojnë me atë që i investon shteti, nga ana tjetër, ai sot imponon disa standarde të reja. Sikur të mundemi, brenda natës, tu bashkohemi artificialisht atyre trendëve evropianë. Ndonëse mendoj se këto procedura administrative ekzistojnë edhe në Evropë.

Kam përshtypjen se dëshira për shkencë, dëshira për dituri u humb në këtë proces prej njëzet vitesh

Nuk ekziston një lidhje sistematike dhe kjo pengon formimin e sinergjive në hulumtimet, të cilat janë të domosdoshme sepse qasja multidisiplinare është e domosdoshme në këtë shoqëri

Kam përshtypjen se dëshira për shkencë, dëshira për dituri u humb në këtë proces prej njëzet vitesh. Sipas meje, këto janë arsytet për një situatë të tillë në shkencat shoqërore: mungesa e të dhënave, jo vetëm hulumtime vendore, mospasje qasje në literaturën botërore etj. Dhe këtu kemi dy anë të medaljes. Nga njëra anë ne, tradicionalisht, si shtet, nuk kemi qenë të parapa-

guar në ato baza të dhënash të zhurnalëve të njohur botërorë. U bë një lloj përpjekjeje, ajo u mundësua me mjete të huaja, por e njëjta nuk shfrytëzohet sepse hulumtuesit e rinj nuk dinë si t'i përdorin ato baza të dhënash. Arsimi, arsimi i lartë neve nuk na përgatit për punë shkencore hulumtuese. Ne nuk

mund të presim që studentët, hulumtuesit e rinj, të mësojnë vetë. Pra, në këtë kontekst, programe si RPPP janë shumë të mirëseardhur, megjithatë, pasi që edhe RRPP dhe të gjitha ata projekte rajonale përmbajnë në vete mundësi për forcimin e kapaciteteve përmes seminareve të cilat u ofrohen anëtarëve në rrjetin, nuk munden seminarët dyditore dhe treditore të kompensojnë diçka që zgjat disa kurse në universitetet evropiane. Nga ana tjetër, nuk jemi të lidhur, as ne si bashkësi tink-tenk ose si sektor joqeveritar në mes vetes, as bashkësia akademike, ndonëse ekzistojnë lidhje individuale. Megjithatë, kjo është një bashkësi e vogël, vend i vogël në të cilin të gjithë njihemi në mes vetes. Por, nuk ekziston një lidhje sistematike dhe kjo pengon formimin e sinergjive në hulumtimet, të cilat janë të domosdoshme sepse qasja multidisiplinare është e domosdoshme në këtë shoqëri sepse ne ballafaqohemi me kontekst tejet dinamik i cili kërkon, me të vërtetë, qasje gjithëpërfshirëse.

DITURIJE ISMAILI

(UDHËHEQËSE E ZYRËS SË HULUMTIMEVE PRANË UNIVERSITETIT TË EVROPËS JUGLINDORE)

Që nga themelimi i Universitetit të Evropës Juglindore, misionit i tij themelor ka qenë për të krijuar dhe për t'u dhënë akses në dituri të nivelit më të lartë, si dhe për të mundësuar rritje intelektuale atyre që kërkojnë për të zgjeruar njohurit ekzistuese, dhe të gjenerojë njohuri të reja. UEJL-ja që në fillim është përcaktuar krejtësisht për angazhim dhe reciprocitet të mësimit të kualitetit të lartë dhe hulumtimit në disiplina të ndryshme akademike në shkencat socio-ekonomike. Në dhjetor 2004, Bordi i Universitetit miratoi strategjinë e universitetit për kërkime shkencore, me përgjegjësi për zbatimin e planit të punës për hulumtim në Universitet. Si pjesë e strategjisë për të përmirësuar kërkimin shkencor, Universiteti ka rritur fondin për hulumtime dhe zhvillim të stafit, ndërsa mundësinë për të gjeneruar fonde të jashtme për mbështetjen e projekteve kërkimore është një nga kriteret kryesore në caktimin e fondeve të Universitetit.

Universiteti gradualisht bën promovimin e programeve të hulumtimit në shkencat shoqërore dhe bursa lidhur me misionin e saj të arsimit në të gjitha tre cikle të përcaktuara me Procesit të Bolonjës, dhe kontribuon në zhvillimin ekonomik dhe social të Maqedonisë dhe të rajonit, megjithatë kjo nuk ka injoruar elementin e hulumtimit dhe bursave vetëm për arsye akademike.

Diskutim

DUSHKO ALEKSOVSKI
(UNIVERSITETI GOCE DELLÇEV, SHTIP)

Është tejet qenësor krahasimi i përvojës që e ka Universiteti Goce Dellçev në Shtip dhe i përvojës që e kisha si menaxher i një organizate joqeveritare. Aktivitetet hulumtuese shumë më thjesht, më shpejt, në mënyrë më efikase dhe më cilësore realizohen në sektorin joqeveritar, se sa në Universitet. Arsyeja kryesore është se në sektorin joqeveritar burokracia është baras me zero, ndërsa në Universitet ne jemi të vrarë që nga hapi i parë për realizimin e projekteve, kur do të shohim se çfarë krejt pritet prej nesh. Nuk morëm asnjë denar për punë hulumtuese ndërsa realizuam 15 punime, nga të cilat, pesë në faktor impakt. Atëherë, cili është roli i shtetit, a është, vallë, stimulues ose jo stimulues? Nga ky forum duhet t'i drejtohem drejtpërdrejtë shtetit se nuk mund të punohet në këtë mënyrë. Shteti duhet të organizohet dhe të jetë në funksion të hulumtimeve shkencore. Me politikë të këtillë nuk mund të përparojmë.

GJUNER ISMAIL
(FORUMI TINK-TENK QHSD)

Politika tatimore, mjaft e pa definuar e dekurajon sektorin e biznesit në Maqedoni që të jetë më dashamirës ndaj këtij lloji hulumtimesh. Duke pasur parasysh se interesi i biznesit në Maqedoni nënkupton artikulum të shpejtë të asaj që është investuar dhe kjo më së shpejti lëviz në terrenin e të ashtuquajturit advertajzing, për terrenin e hulumtimeve as që ekziston vetëdije e as që mbeten do farë mjetesh. Biznesi aspak nuk ka ndërtuar vetëdijen për përgjegjësinë e tij sociale. Ky sektor, i cili nuk mundet ml të mbështetet në donacione nga jashtë e as që mundet të mbështetet në buxhetet e shtetit, mjaft të pakta, atëherë sektori i biznesit mbetet burim i tretë të cilit do të mundeshim, teorikisht, t'i drejtohem. Si do ta artikulojmë atë dhe si do t'i drejtohem sektorit të biznesit, kjo është diçka që ndodhet në rrugë dykahëshe dhe atje do të duhet të konstituohet si vetëdije, kurse nga ana jonë do të duhet të gjenden tema mjaft cilësore ose sfiduese dhe argumente mjaft të fuqishme gjatë shpjegimit, që të mundemi atë sektor biznesi, në ndonjë mënyrë, ta motivojmë që të jetë donator i projekteve në të cilat ai nuk është patjetër edhe të shihet, në të vërtetë, edhe nuk nënkuptohet që duhet të shihet konkretisht.

Problemi i dytë është ai më i përgjithshmi, e kjo do të thotë se shoqëria nuk ka nevojë të dijë për veten. Në të vërtetë, temë e jonë e përditshme është që t'i identifikojmë, t'i diagnostikojmë proceset dhe të sugjerojmë ndonjë rrugëdalje. Shtetin nuk guxojmë ta cilësojmë si të pa interesuar dhe ta shohim si artikuluese e ndonjë interesi politik.

Elitat politike, në të vërtetë, më së paku duan ose nuk dinë për atë se ku, në të vërtetë, gjendemi ne dhe ku e çfarë definicionesh kanë në shoqërinë të cilën duan ta drejtojnë përmes mekanizmave shtetërore. Kjo nuk është ndonjë risi, kjo është tradicionale në këto zona dhe është karakteristike, si për sistemin e kaluar ashtu edhe për atë të tashmin dhe mendoj se neve patjetër, na takon të bëjmë një artikulum politik të nevojave tona dhe tu drejtohem elitave politike të cilët, sot ose nesër, do të drejtojnë fondet e shtetit.

SLLAVICA INXHEVSKA
(FISHHM, KOORDINATORE E PROGRAMIT
NË HULUMTIMET E SHKENCAVE SHOQËRORE)

Tre vjet jam në këtë program, ashtu që marr informata dhe ndjek se çka ndodh në këtë sferë. Më duket interesante të shoh se si u përgjigjen detyrave të projekteve sistemet më të mëdha, sistemet më të vjetra si UKIM, UJI si partneritete publike private ose tink-tenket, përkatësisht sektori joqeveritar dhe mund të pajtohem me shumë konstatime, me disa jo. Dua ta pyes Diturien, sepse një kohë të gjatë gjendet në Universitetin e Evropës juglindore, cilat janë sfidat me të cilat ballafaqoheni në dy-tre vitet e fundit dhe ,vallë , a gjeni mënyrë që të përgjigjeni në mënyrë sistimore, a ndryshuat diçka në atë strukturë, si reaguat në ata leksione të mësuara? Në UKIM u vendos kategoria –universitet dhe sistem i integruar. Tani shohim, pasi që u ngulfatën duke mos mundur të respondojnë me atë që ishin procese dhe sfida, iu kthyen rish-tazi ndonjë mini vendimi. Si reagoni ju në UEJL dhe tani, nëse duhet të nisni nga fillimi, vallë a do ta kishit të njëjtin sistem ose do të ndryshonit diçka?

DITURIJE ISMAILI

Zyra jonë është teknike administrative , në një farë mënyre ombrellë e këtyre aktiviteteve dhe fondeve edhe për projektet tona dhe për vetë Universitetin. Përveç kësaj ne u përpoqëm të absorbojmë fonde nga Komisioni Evropian nga FP7, që është shumë vështirë , u përpoqëm të fitojmë projekte edhe nga Ministria, ja tani aplikua me dy projekte, por na thanë se këta fonde janë për universitetet shtetërore kështu që njëra prej atyre risive është

që ne mendojmë se pas nëntë vitesh kemi strukturë të re menaxhimi dhe rektor të ri. U orvatëm të bëjmë strategji të re dhe vlerësuam se na duhet koordinator i ri për FP7 dhe ajo koordinatore është zonja Tatjana Arsova dhe në çdo dy javë mban trajnime me kuadrin tonë, veçanërisht me hulumtues të rinj, për aplikimet në FP7, kështu që përpiqemi të arrijmë sukses në mënyra të ndryshme.

NENAD MARKOVIQ

Pritja të dëgjoj, ndoshta pak më tepër, për atë relacion ligjërime/hulumtime. Mendoj se perceptimi që ekziston për profesorët është se funksioni i tyre primar është që të ligjërojnë, që është e saktë, ndonëse edhe unë mendoj se ekuilibri i mirë ndërmjet ligjërimeve dhe hulumtimeve gjithherë jep rezultate të mira. Madhësia e grupeve në universitete (e cila mund të arrijë 120 njerëz bizarë), numri i orëve minimalë të mbajtura dhe ajo që do të kërkohet nga viti 2014, që do të hyjë në fuqi, po qe se nuk shohim ndonjë procedurë para Gjykatës Kushtetuese, si kritere do të jenë faktorë krejtësisht opstruktivë që të punohet çfarëdo hulumtimi. Dhe, nuk e di pse edhe është si kriter që duhet të publikoni në gazetë e cila ka redaktorë prej, të paktën, pesë shtete, që në shkencat politike është shumë vështirë, sepse më shpesh redaktorët janë nga Amerika. Me këtë tendencë do të ngulfatet pjesa hulumtuese.

NEDA KORUNOVSKA

Pasi për nga vokacioni jam juriste, mendoj se pak është e ditur se njëra prej të drejtave të përcaktuara me Deklaratën universale për të drejtat e njeriut është e drejta që të merret pjesë dhe të përhapen rezultatet e hulumtimit në interes të zhvillimit hulumtues dhe shkencor. Mendoj se ne edhe këtu kemi probleme, sepse edhe atë pak që e kemi nuk është sistematizuar.

**SESIONI I DYTË: FINANCIMI DHE LLOJE TË TJERA TË PËRKRAHJES SË
HULUMTIMEVE NË SHKENCAT SHOQËRORE NË
MAQEDONI. CILI ËSHTË ROLI I POLITIKËS?**

EMILJA SIMOSKA

**(PROFESORESHË NË INSTITUTIN PËR HULUMTIME
SOCIOLOGJIKE DHE POLITIKO-JURIDIKE, SHKUP)**

E dimë se një nga ata indikator sipas së cilave vet shoqëritë klasifikohen si të zhvilluara ose të pazhvilluara, është edhe përqindja që ndahet për shkencën. Faktikisht, shkenca konsiderohen si një lloj, nëse jo luksoz, atëherë si diçka që vjen dhe duhet të bëhet pasi që të rehatohen të gjitha punët tjera. Nëse e vendojmë Maqedoninë në një shkallë të tillë ku i shikojmë këto indikatorë dhe përqindjet që ndahen për shkencën, ajo padyshim është në një nivel shumë të ulët në këtë rang listë, e nëse nga ai buxhet modest i ndajmë hulumtimet shoqërore atëherë do të biem dhe më poshtë.

Prandaj arrijmë në situatë që atë që e bëjnë institucionet shkencore më së shumti e shfrytëzojnë organizatat e huaja, e jo shteti që me vite të tëra ka investuar në këtë. Ky është një lloj inversioni. Mua më vjen keq që biseduesit më të ri e kanë përshtypjen se në Maqedoni nuk ka mjaftë hulumtime, se nuk punohet mjaftë ose se pjesë e atyre hulumtimeve nuk publikohen mjaftë. Më vjen keq që biseduesja e kaluar Korunovska ka një përshtypje të tillë, por në Maqedoni ka një fond fantastik nga hulumtimet në sferën e shkencave shoqërore. Ajo që paraqet problem është se nuk ekziston koordinim dhe vend ku do të mund të mësoni se si të hyni në qasje. Ajo që po ashtu më vjen keq është përshtypja e kolegëve më të ri për mungesën e trajnimeve, se nuk kanë ku të profesionalizohen për veprimtarinë shkencore hulumtuese. Trajnimi për punë shkencore hulumtuese nuk ekziston.

Arrijmë në situatë që atë që e bëjnë institucionet shkencore më së shumti e shfrytëzojnë organizatat e huaja, e jo shteti që me vite të tëra ka investuar në këtë

Problemi qëndron në atë se a ekziston kureshtje intelektual, e cila nëse stimulohet pa dyshim do të shpërfaqë subjektin në shkencë edhe pa shkuar në kurs dhe pa i shpjeguar dikush se a bëhet ashtu në mënyrë metodologjike kështu ose ashtu

Ajnshtajni nuk ka pasur trajnim nga lëmi e hulumtimeve, ai ka krijuar shkencë. Hegelli dhe Kanti dhe të gjithë sociologët dhe filozofët prej të cilëve kemi mësuar nuk kanë pasur trajnim për shkencë, nuk kanë pas as internet, e kanë përdorur atë që e kanë pas pran dorës, ashtu kanë krijuar sisteme pa të cilat as ne sot nuk mund ti bëjmë hulumtimet tona. Nuk është problemi në këtë.

Nuk qëndron problemi këtu. Nuk është problemi as në përqindjen e praktikës hulumtuese të cilat janë nëpër fakultetet ose jo. Problemi qëndron në atë se a ekziston kureshtje intelektuale, e cila nëse stimulohet pa dyshim do të shpin subjektin në shkencë edhe pa shkuar në kurs dhe pa i shpjeguar dikush se a bëhet ashtu në mënyrë metodologjike kështu ose ashtu. Vet metodologjia është zanat, por pa kureshtjen intelektuale, (unë pajtohem se në shoqërinë tonë sistemi nuk është shumë stimulatív), ne nuk mund të kemi as çfarë rezultate. Unë do ti kisha cekur disa pika për të cilat mendoj se do të duhej të diskutonim në kuadër të këtij sesi. E para, në rregullativën e cila qartë do ta definon edhe veprimtarin hulumtuese edhe rregullat sipas së cilës ajo realizohet deri në zgjedhje operative dhe e cila do ti vërteton jo vetëm obligimet e institucioneve të cilat e rregullojnë këtë veprimtari, por edhe ato të shtetit ndaj institucioneve. Nuk mendoj vetëm në obligimin për të nda rrogat, por edhe obligimin që rregullisht të realizohen projekte hulumtuese. E dyta, pa dyshim se ne kemi nevojë për ndonjë program qeveritar për prioritetet për financimin e hulumtimit shkencor. Që do të thotë se ai që i jep paratë të propozon edhe tema, e ato që aplikojnë të ofrojnë në treg atë që kanë për të ofruar në lidhje me atë temë. Tregu të jetë në tema, e jo të aplikohet për mjete në cilën do temë të cilit secili prej neve do ti bie ndërmend dhe i duket si atraktive. Te ne situata është krejtësisht e kundërt. Dhe kuptohet, atë që e përmenda si pikë të tretë, është ekzistimi i ndonjë trupi profesional ose ekspert i cili do të mund të na jep ndonjë garanci në lidhje me realizimin e këtyre kriterëve, vlerësimin, dhe vet vlerësuesit në lidhje me hulumtimet që bëhen në kuadër të shkencave shoqërore.

VIOLETA ATANASOVSKA

(KOORDINATORE PËR FP7 NË MINISTRINË PËR ARSIM)

Maqedonia u kyç në këtë program evropian të cilin unë e koordinoj në vitin 2005 dhe ishte në kuadër të FP6. Po ashtu patëm aktivitete edhe në FP5, mirëpo në FP6 (periudha prej vitit 2003-2007) ne kishim përkrahje më të madhe nga Qeveria, ministrët dhe funksionarët që ishin në Ministri. Me përkrahjen e tyre u bë ekspansion i pjesëmarrjes sonë në FP6, ishim lider në regjion dhe morëm rreth 6.5 milion euro vetëm për dy vite. Nëse merret

parasysh buxheti i shtetit për këtë sektor, i cili nuk ishte as dy milion euro, kjo ishte një sukses shumë i madh. Suksesi vazhdon edhe tani, por për fat të keq nuk kemi përkrahje dhe interes të mjaftueshëm, motivim dhe mjete për motivim të hulumtueseve për pjesëmarrje më të madhe. Ministria duhet ta bën këtë, mirëpo pare për shkencë nuk ka dhe ne jemi ndër shtetet e radha e cila nuk ndan pare që të bën stimulimin për të marr pjesë në këtë program, por edhe përkaj gjithave hulumtuesit tregojnë interes, së paku ata që kanë filluar të punojnë me programin, ashtu që kemi rezultate të mira dhe ky është një nga programet e radha që rregullisht lavdërohet në raportet e Komisionit Evropian për përparimin.

Në lidhje me pjesëmarrjen e shtetit këtu gjithmonë ka vërejtje se duhet ta zmadhojmë përqindjen, se duhet ti forcojmë kapacitetet administrative, se duhet ta rrisim nivelin në së paku një zyrë. Nuk ekziston vend evropian ku së paku njëzet veta nuk punojnë në këtë FP7 program. Te ne në Ministri jemi vetëm dy kolege që punojnë në këtë program me orar të plotë pune edhe një që vjen si plotësim kur ka nevojë. Mirë është që kemi formuar një rrjet të personave që i kemi kontakt nacional nëpër sfera të ndryshme. Ata me shpesh janë prej fakulteteve, ata janë një tim i shkëlqyeshëm i njerëzve që maksimalisht janë dedikuar dhe mundohen në këtë punë, prandaj edhe rezultatet i kemi të mira. Për fat të keq në sferën e shkencave shoqërore humanitare nuk kemi person për kontakt nacional. Buxheti është më tepër se 50 miliard euro. Sferat tematike që i mbulon FP7 janë shkencat shoqërore-ekonomike dhe shkencat humanitare që për Evropën kanë domethënie të madhe dhe për çka ndahen më shumë se 600 milion euro – ndërsa për shkencat shoqërore rreth një miliard euro. Këshilla ime për të gjithë ata që dëshirojnë të kyçen në FP7, është së pari ti përtërinë ose ti forcojnë kontaktet e tyre me partnerët e huaj të cilët punojnë në hulumtime, që janë të interesit të përbashkët, sepse në shkencat shoqërore humanitare interesi pothuaj se është i njëjtë.

DANE TALESKI
(DOKTORANT NË UNIVERSITETIN QENDROR EVROPIAN NË BUDIMPESHTË)

Në një situatë ideale, sipas teorisë dhe praktikave më të mira, secila politikë publike duhet të bazohet mbi analizën e situatës së përhershme që i merr parasysh nevojat, i definon problemet, udhëzon kah resurset e kapshme, i tregon alternativat e mundshme dhe rekomandon zgjedhje të realizueshme. Do të kisha dashur që ta ngrejë vëmendjen tuaj te anketat hulumtuese sepse mendoj se ata janë të rëndësishëm për kontekstin tonë. Në një situatë ideale ata i shërbejnë politikës që të jetë e informuar për qëndrimet e publikut, të dinë se ku është e hapur, ndërsa në cilat sfera duhet të jetë më

transparente. Dobia më e madhe nga hulumtimet anketuese është se ato ofrojnë më shumë informacione për perceptimin e politikës publike, kjo është baza kryesore për rekomandimet e ardhshme se si të ndërrohet, adaptohet dhe implementohet situata e zgjidhjeve politike dhe si të menaxhohen marrëdhëniet me publikun. Në një situatë ideale politika dhe hulumtuesit shken-

Realiteti te ne tregon se hulumtimet shkencore janë të nënvlerësuara dhe në masë më të madhe të keqpërdorura nga ana e politikës

cor kanë një bashkëpunim të ngushtë. Politika nga një anë është shfrytëzues she porositës i hulumtimeve shkencore, e nga ana tjetër është lëndë e po të njëjtave hulumtime. Megjithatë, duhet ta ngremë kufirin në këtë bashkëpunim. Gjithmonë duhet të kemi parasysh se hulumtimet mund vetëm të ndihmojnë në procesin e krijimit të politikave, por realisht ata nuk janë faktori i vetëm në procesin e marrjes së vendimeve. Hulumtimet tregojnë se çka është e

mundshme të bëhet, mirëpo politika vendos se çka do të bëhet. E çfarë ndodh në Maqedoni? Ekzistojnë gjurmime tendencioze dhe manipulative, një pjesë e madhe janë pseudoshkencore dhe vetëm duken se janë shkencore, shumë shpesh manipulohet me pyetjet që parashatrohen dhe po ashtu manipulohet me temat në të cilën bëhet hulumtimi. Nga ana tjetër politika fuqishëm manipulon me prezantimin e informatave, bile edhe ato që janë shkencore prezantohen pjesërisht, ose shpjegimi i tyre shpesh herë janë politikisht të ngjyrosur. Kam përshtypje se kur flasim për interakcionin mes politikës dhe hulumtimeve shkencore, kur përmenden hulumtimet shkencore, më së shumti mendohet në anketat. Ata më së shumti lidhen me politikën dhe ata janë mjet i rregullt politik në komunikim e përditshëm dhe politik, por edhe manipulim politik. Te ne rezultatet e anketave shërbejnë si nxjerrje nga situata dhe një lloj arsytimi ose legjitimitet i vendimeve politike, por pasi që janë marr vendimet, e siç është ideale, ta informojnë politikën që vendimet të janë më të mira. Ata përdoren për mobilizimin e mendimit publik, për konfirmimin si dhe për forcimin e disa pikëpamjeve. Realiteti te ne tregon se hulumtimet shkencore janë të nënvlerësuara dhe në masë më të madhe të keqpërdorura nga ana e politikës. Por, jo edhe aq faj të vogël kanë edhe vet hulumtuesit, para së gjithash ata nga shkencat shoqërore. Nga shkaqe të ndryshme e komprometojnë integritetin personal dhe objektivitetin e hulumtimeve. Mund të kenë ndonjë dobi nga ajo, por ajo është afatshkurtër dhe më shpesh materiale. Ka nevojë për komunikim neutral mes hulumtuesëve dhe politikanëve. Është e nevojshme të kthehet integriteti i hulumtuesve dhe të ketë përzierje më të vogla në procesin e hulumtimit dhe për këtë mendoj se duhet të rekomandohet vet-rregullim.

Diskutim

GJYNER ISMAIL

Nëse ne themi për vetvete se jemi njerëz me integritet me atë ne nuk e kemi mbaru punën deri në fund, por duhet të themi se kush konkretisht po lejon që me rezultatet e hulumtimeve të tija të manipulon. Që do të thotë se integriteti nuk është diçka që ne ashtu fshehurazi do ta rruam në vete dhe do ti tregojmë njëri tjetrit se ne kemi integritet. Jo, integritetin plotësisht do ta forcojmë dhe do ta potencojmë nëse tregojmë jo vetëm me gisht, por edhe me atë që është alet i jonë, çoftë ajo letër, deklaratë, se rezultatet e këtij dhe këtij instituti pikësëpari janë metodologjikisht të gabuar e plus manipulohet me ata.

TEMELKO RISTESKI

(PROFESOR I DREJTËS ADMINISTRATIVE NË UNIVERSITETIN FON)

Për shkak të mungesës së mjeteve financiare hulumtimet në fakultetin tonë përbëhen nga analiza e rregulloreve juridike, analizave krahasuese të rregulloreve normative të vendit dhe të rregullativës aktuale, pozitivë juridike dhe rregullativës historiko juridike. I përdorim informatat nga mjetet për informim publik, të cilat jo çdo herë janë të sigurt. Si dhe përdorim informata nga Enti shtetëror statistikor. Me shumë mundime mund të realizojmë ndonjë intervistë me udhëheqës administrator shtetëror që të arrijmë deri te disa të dhëna që na interesojnë. Për hulumtime anketore nuk mund të bëhet fjalë sepse nuk ka mjete. Nuk ka mjete as për punë individuale hulumtuese, edhe pse me mjetet tona modeste nga rrogat tona bëjmë diçka. Problem janë mjetet për prezantimin e asaj që e kemi hulumtuar, asaj që e kemi bërë dhe shkruar. Nuk kemi mjete që të marrim pjesë në takime shkencore, veçanërisht në takime shkencore në vendet e huaja të cilat shumë çmohen. Institucionet private të arsimit të lartë, për dallim nga ato shtetërore, janë diçka më shumë biznes të orientuara dhe janë të kthyera kah procesi arsimor që sjell para. Për veprimtarinë shkencore hulumtuese ndajnë shumë pak mjete edhe atë që e ndajnë më shpesh përdoren për financimin e librave ose fjalorëve nga puna jonë shkencore hulumtuese në kuadër të procesit arsimor. Shteti neve nuk na përkrah në punën tonë shkencore hulumtuese edhe pse edhe këto hulumtime janë prej interesit publik. Sa i takon problemeve organizative, organet në institucionet e arsimit të lartë ndaj procesit arsimor kanë një marrëdhënie të tillë që ne jemi tepër të ngarkuar me punë administrative dhe nuk kemi kohë për punë shkencore. Kolegët ankohen se bile nuk kanë kohë diçka të lexojnë, e jo të merren me punë hulumtuese shkencore.

CANE MOJANOVSKI

(PROFESOR NË FAKULTETIN E SIGURIMIT PRAN UNIVERSITETIT NË MANASTIR)

Sot secila mbledhje e të dhënave dhe secila formë e paraqitjes statistikore e të dhënave thërritet hulumtim. Ndoshta do të ishte mirë ta hapim pyetjen për formimin e komitetit shtetëror i cili do të diskutojë dhe do të hap pyetje se a mund ti pyesim gjithçka qytetarët. Ka disa standarde metodologjike të cilat duhet të plotësohen. Në Kroaci dhe në disa vende tjera ekzistojnë komiteti i cili do të diskutojë për atë a keqpërdoren rezultatet nga hulumtimet dhe vallë secili që ka firmë për hulumtime shkencore me të vërtetë do të mund të hapë pyetje të caktuara.

EMILJA SIMOSKA

Rreth kritereve dhe standardeve se çka gjithë mund ta pyesim qytetarin ka rregulla dhe ka hulumtime që janë anonime ose nuk janë anonime. Problemi qëndron diku tjetër. Paraqiten kvazi institucione shkencore të cilat veten e quajnë Think Tank, të cilët aspak nuk i realizojnë hulumtimet, por vetëm shpallin të dhëna ose rezultate për diçka. Ne kemi dukuri të vizatimit të tabelave, e jo të numërimit të të dhënave.

DANE TALESKI

Ka shumë institucione që i përkasin edhe shkencës edhe arsimit. Problemi i madh tek ne është dhënia e diplomave studentëve, magistraturave dhe doktoraturave. Jemi dëshmitar se si po kalohen studimet e magistraturës dhe doktoraturës, se sa të ne plagjiati është bërë praktikë shtëpiake. Unë pajtohem se ndoshta duhet të ketë një trup interuniversitar, i cili do të vendos standarde për kualitet. Për këtë shkak kjo bashkësi akademike ose hulumtuese e cila është mbledhur duhet me fuqishëm të luftojë për drejtat e veta, sepse nëse të gjitha zgjedhjet priten nga politika dhe nga Qeveria, do të vinë shumë ngadalë ose fare nuk do të vinë. Nëse ne nuk bëjmë shtypje për të ndryshuar agjendën politike se kur bëhet buxheti duhet të ndahen mjete edhe për hulumtime shkencore, atëherë nuk do të ketë ndryshime. Shkenca duhet të luftojë për drejtat e veta.

THE STATE OF RESEARCH IN SOCIAL SCIENCES IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

 Transcript From the Conference “The State of Research in Social Sciences in the Republic of Macedonia”, 14.04.2011, Hotel Continental, Skopje, organized by Forum – Center for Strategic Research and Documentation, Skopje and think tank Analytica, Skopje, under the auspices of Regional Research Promotion Programme Western Balkans

FIRST SESSION: SOCIAL SCIENCES AND THE RESEARCH IN MACEDONIA - WHERE ARE WE AND WHERE DO WE WANT TO BE?

NENAD MARKOVIK

(DOCENT OF POLITICAL STUDIES AT THE FACULTY OF LAW IN SKOPJE)

The state of social sciences is mostly determined by two large actors or two large spheres. One of them is the non-governmental sector and the think-tanks and the other are the universities. From my long past experience in the non-governmental sector, as well as at the university, I can make a comparative analysis in order to address the issue of where we are and where we want to be regarding social sciences. I think that 99% of the outcome in social sciences in the country is produced either at the universities or within the think-tanks, and a small part of the outcome is produced in the non-governmental sector. In the process of preparing the presentation, I faced the problem of not being able to make an accurate review of the state in social sciences, except regarding the organization I come from, the University Ss. Cyril and Methodius. The Rectorate has made a sufficient effort to store data about the number of projects in the process of implementation and about the type of projects being implemented.

In my opinion, universities are perceived by the general public as passive and closed bastions, and people see them as organizations that initiate little research and a few outputs. But the painful part is the lack of capacity use. However, I may say that large databases universities have are an advantage.

After 10 years at the Law Faculty, I had an opportunity to step into the faculty depots and to see the immense sea of knowledge. However, the fact that for 9 years no one had ever guided me into the existence of such a thing, speaks itself for the lack of its use. Cooperation with foreign universities, which has been intensifying, is a large advantage for universities regarding the think-tanks, which, with reference to their financial stability, still have to make more efforts, and regarding this, there is no reason for lack of honesty. Budgets of universities are large, even though the state fails to invest as much as it thinks it does, so for example, the budget of the Law Faculty has been three times reduced by 300% in comparison with the one from 4-5 years

ago, which points to the fact that the situation there is not so rosy either. Yet, this budget in any case is more prominent than budgets the think-tanks have at their disposal. At the Department of Political Sciences, we had an opportunity via the RRPP programme, to obtain mentorship and to see that we lack methodological finesses, which also determines the output. If you fail to select the right methodology, no research in social sciences will be valid. However, the non-governmental sector has an advantage and greater efficiency and success in some sectors of work, by being fast and efficient in management of research projects, and unfortunately I have to pay much more attention

In my opinion, universities are perceived by the general public as passive and closed bastions, and people see them as organizations that initiate little research and a few outputs. But the painful part is the lack of capacity use

The greatest advantage of think-tanks here is the lack of any administrative obstacles and bureaucratic procedures linked to project management

in this presentation to project management rather than to the substantial issues of methodology and research process. Project management has become a part of the research process and is, at least, exhausting the same as the other parts. The greatest advantage of think-tanks here is the lack of any administrative obstacles and bureaucratic procedures linked to project management.

In the sphere of social sciences, this is quite significant as well, for the purpose of introducing experts, making timely payments and adequately implementing the research tools, since no public opinion poll, focus group or interview can be produced without appropriate location of the aids. Therefore, think-tanks will always be in advance compared to universities. They have more opportunities for outsourcing. If you look at rules and criteria for drafting experts for teaching, I can only imagine what universities will require in

order to hire an external person for a project. The new rules are too strict, and they require immense life experience and academic qualifications, making it almost impossible to invite an external lecturer and introduce them to the programme. On the other hand, what may be considered to be an advantage or a disadvantage of think-tanks is the thematic diversity, so in my opinion, universities have a predominant mentality, which could be good or bad, of mostly keeping themselves to topics they are well aware of. The grea-

test weakness and the most discouraging thing I and my colleagues have ever encountered so far, is the terrible bureaucratization and the current lack of administrative capacity of the Rectorate. New rules and procedures are long and complex. Faculties lack flexibility regarding certain issues, particularly within the bureaucratic part, and still a large number of the university staff is sceptical to cooperate with think-tanks, particularly in social sciences. They are sceptical and quite reluctant, most often seeking partners at other universities, and in my opinion, many of them, with exception of some, consider that cooperation with think-tanks should not be practiced since they are not an equal partner to universities, which I regard to be funny. I think a symbiosis of the non-governmental sector and the academic sector will solve many problems. It is normal to be reserved. However I think this general position towards the think-tanks and the non-governmental sector should change.

What everybody is protesting about regarding project management, and which would substantially change the output of social sciences, would enable the process to be easier and not so burdened by bureaucracy, is the management of external funds for research projects, or making the management of funds the same as all other budget funds that must get through the Ministry of Finance account, that is, through the account of the National Bank, and which are managed as public funds to be taken away at the end of the year, and then returned and so on.

In my opinion, with the exception of the PRO and the Ministry of Finance, no professor, assistant professor, docent, Master of Arts, and so on, understands why this is being done, and I consider it to be an issue of ideological position. Here we are slowly tackling the issue of political positions to why these funds are treated as state funds, when they are not such. Such funds are being delivered by external projects and the opportunity for control is not lost if they are made more flexible for spending and implementation. Why they must be included in the budget and then approved, or to estimate the extent to which they could be spent, and this is a bit of an arrogant position of the state, is an issue related to the sphere of omnipresence of the state in certain segments, and is taken for granted. The second painful spot refers to project management itself. It includes the odd behaviour we sometimes experience of the PRO, especially regarding expenditures that are taxed. Expenditures should be taxed but not the revenue. To pay personal income tax for fees earned is quite a normal thing, no one has ever protested against this, but to pay 10% tax for airplane tickets you have purchased is an issue all professors raised before and failed to receive any reply from the PRO. In the past, all payments were made upon request, but now the situation is much more complicated and includes 7 steps for a single payment to be made, which is

absolutely discouraging for me or for any other young researcher that would make it into the process, if they fail to obtain a real administrative support. If this situation persists, I do not think anyone will be particularly stimulated, provided that the logic the universities function according to is restructured, and things begin to be worked out in the spirit of projects and in a more managerial manner. The situation in my opinion, will lead to seeking alternative mechanisms, methods and modalities, in order to achieve the focus of the research in social sciences done by the academic staff. This practice is not unknown in the West, where almost all professors are members of eminent think-tanks, NGOs and research centres.

NEDA KORUNOVSKA
(RESEARCHER IN THE REAKTOR THINK-TANK)

It is a difficult task to speak on this subject, viewed in the light of a problem such as the lack of data, which affects all areas of research in social and humanitarian sciences. There is a lack of systematic analysis of research, which topics were subject of interest, how were they positioned and what were the results in the past two decades. Possibly, most relevant are the three research projects carried out by UNESCO, all of which covered Macedonia, the last being the “Knowledge Device” research made in 2010. The first thing I disagree with is whether we have capacity and whether our research community or network in Macedonia, which includes the academic community, the state research institutes and the non-governmental sector, has sufficient capacity. There is a lack of capacities, not only in our country, but in all other countries as well, so in addition to North America and Western Europe, there is a lack of capacities even in England, which I will treat as part of this, since a key problem is the preference of the English language and publication in English within the global indices, since 85-95% of the total research is in English. A key fact is that the least data exists where it is most needed – in the developing countries, the countries in transition and the countries that face the biggest problems. On the other hand, concepts, constructions and theories that are based and practiced in the western world, lack to provide results and are not applicable in our context and in our region, therefore I think this is a key problem we are facing, including the lack of data and of domestic research literature, to be used as grounds to begin addressing certain issues we raise. It is defeating for Macedonia that no global trend works for us, which makes me even more sceptical. Maybe we are on the right track, but the road is long and we have failed to finish our job so far, so even the last Balkan Monitor confirms our opinion resulting from modest research projects we have implemented, that we have new truths, a new reality in Macedonia and what

we consider useful in the global research literature is not working for and is not relating to us, so we simply are stuck in a dead end, due to lack of research, but yet pressure to publish research papers and to initiate research projects, and this without any support, either administrative or financial, as well as without support for strengthening internal capacities of our researchers.

Although the global trend leads to increase of the number of researchers and to more than 200,000 researchers in social sciences, the trend in Macedonia is downward and the number of researchers has decreased from 3275 in 1998 to 2589 in 2003. The trend is negative all over. This is true for the business sector as well, which employs six times less researchers, compared to the past, as well as for the high education and for the public sector. Research has been reduced everywhere, even though the global trend is reversed.

Funds are a constant of 0.2% of the GDP, and we know this is not intended for research but for administrative costs in the public research institutes. Therefore, the investment of the state fails to match the needs, and on the other hand, currently new standards are being imposed. As if we will succeed over night to superficially join the European trends, although I think such administrative procedures exist in Europe as well.

My impression is that the thirst for science and knowledge has been lost within this twenty years long process

The lack of systemic linkages prohibits the creation of new synergies in research, which is essential due to the need for multi-disciplinary approach in this society

My impression is that the thirst for science and knowledge has been lost within this twenty years long process. These are the reasons I think for the current state in social sciences: lack of data, lack of national research projects, lack of access to global literature, etc. However, there are two sides of the coin. On one hand, traditionally, we as a country have never been subscribed to world renowned journal databases.

Some efforts were made in the form of support provided by international funds, but unfortunately, the obtained benefits are not being used since young researchers lack the knowledge of how to use the databases. The education system (including high education) fails to teach us how to do research. We cannot expect the students and young researchers to self-teach themselves.

ves. Therefore, in this context, programmes such as RRPP are quite welcomed, but since RRPP and all regional projects provide themselves an opportunity for strengthening the capacities by the means of seminars offered to the network members, two or three day seminars cannot replace whole courses taught at European universities. On the other hand, we lack linkages, both among think-tanks and the NGO sector, as well as within the academic community, although there are individual relations within the latter. Still, this is a small community and a small country where everybody knows each other. Yet, the lack of systemic linkages prohibits the creation of new synergies in research, which is essential due to the need for multidisciplinary approach in this society, since we are facing a too dynamic context that requires a real comprehensive approach.

DITURIJE ISMAILI
(HEAD OF RESEARCH, SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY)

Since the foundation of the South East European University its fundamental mission has been to create and give access to knowledge of the highest level as well as to enable intellectual growth of those seeking to expand existing, and generate new knowledge. SEEU is fundamentally defined by a commitment to the mutuality of high quality teaching and research in various academic disciplines in the socio-economic sciences.

In December 2004, the University Board approved the university strategy on research, with responsibility for the implementation of the University action plan on research. As part of the strategy to improve research, the University increased the research and development fund budget, while the ability to generate external funds to support research projects is a major criterion in allocating University funds.

The University is gradually promoting programmes of research on social sciences and scholarship linked to its mission of education at all three cycles defined by the Bologna Process, and contributing to the economic and social development of Macedonia and the region. However it is not ignoring the element of research and scholarship purely for academic reasons.

Discussion

DUŠKO ALEKSOVSKI
(GOCE DELČEV UNIVERSITY, ŠTIP)

It is quite significant to compare the experience at the Goce Delčev University, Štip and the experience as a manager of a non-governmental organization. Research activities in the non-governmental sector are implemented in quite a simpler, faster and more efficient way and with higher quality compared to the University. The main reason for this is that the bureaucracy in the NGO sector is equal to zero, whereas at the University we are impeded at the very first step in project implementation, upon understanding of what we are expected to do. There are no funds for research work, yet we completed 15 research projects, out of which 5 in the impact factor. Then, what is the role of the state, is it stimulating or discouraging? We should use this forum to directly tell the state that it cannot continue to operate in this manner. The state should get organised to meet the interest of research. We cannot make progress with this policy.

GJUNER ISMAIL
(FORUM CSID THINK-TANK)

A highly undifferentiated tax policy discourages the Macedonian business sector to be favourable to this type of research. Taking into account that the Macedonian business interest implies fast articulation of the invested, and most often in the field of advertising, there is neither awareness nor any funds for the area of research. The business has failed to raise its awareness of its social responsibility. The research sector, which neither can rely on international donations anymore, nor can rely on public budgets that are quite small anyways, is left to turn to the business sector as the third source we can theoretically address. The way to articulate this and the way to address the business sector is a two-way path, and it should be constructed in the form of raising its awareness, whereas we must find sufficiently qualified and challenging topics and sufficiently strong arguments when explaining our goal, so that we succeed in motivating the business sector in certain ways to become a donor in projects it might not have an interest in, or actually without implications that it should have an interest in more precisely. A second, more general problem is that the society needs not to know about itself. Our eve-

ryday topic is to identify and diagnose the processes, and to suggest certain solutions. We must avoid to qualify the state as being uninterested or to see it as an articulator of certain political interests. Actually the political elites want to know the least, or do not know at all, where we stand and where and what definitions they have available in the society they want to manage through the state mechanisms. This is not new, this understanding is traditional in these regions, and it was typical for the former as well as for the current system, therefore I think it is inevitable for us to expect a realistic political articulation of our needs and addressing the political elites that are or will be managing state funds.

SLAVICA INDŽEVSKA

**(FIOOM – FOUNDATION INSTITUTE OPEN SOCIETY MACEDONIA,
COORDINATOR OF SOCIAL SCIENCES RESEARCH PROGRAMME)**

I have been working for three years with this programme, so I am informed about the developments in this area. It is interesting for me to see how the larger and older systems such as UCIM or SEEU reply to the project tasks, or the young public-private partnerships and the think-tanks, that is, the non-governmental sector, and with some conclusions I agree, with some I disagree. I would like to ask Diturije, since she has been working with the South-eastern European University, what are the challenges they have been facing in the past two or three years, and whether as a system they have found ways to systematically reply to those challenges, whether they have changed anything in the structure, how have they reacted to the lessons learnt? The category integrated university and system has been introduced at the UCIM. We see now, since they got suffocated, not being able to respond to the processes and the challenges, they have returned to a certain mini solution. How do you at the SEEU act and if you had a change to start all over again, would you keep the same system or would you change something?

DITURIJE ISMAILI

Our office is both technical and administrative, and in some ways an umbrella of the activities and the funds, both for our projects and for the University itself. In addition to this, we managed to absorb funds from the European Commission, from FP7, which is quite difficult, and also we managed to get projects from the Ministry, we applied with two project proposals, however, we were told that their funds were intended for the state universities, therefore one of the novelties is that we think that after nine years, we have

a new structure of the management and a new Rector. We tried to make a new strategy and we concluded that we need a new coordinator for FP7 and we appointed Ms. Tatjana Arsova to be a coordinator, so she gives training to our staff every two weeks, particularly to young researchers regarding applications for FP7, therefore, we are trying in different ways to be resourceful.

NENAD MARKOVIK

I expected to hear more about the lecture/research ratio. I think the public perception of professors is that their primary role is to give lectures, which is true, although I think that good balance between lectures and research provides for good results each time. The size of groups at universities, which may amount to a bizarre number of 120 people, the number of minimally held lectures and the rules that will come into force and be required by 2014, in case there is no procedure initiated at the Constitutional Court, as criteria will be completely obstructive factors to any research. Also I do not know why criteria are imposed for research to be published in journals with editors from at least five countries, which in the case of political sciences is quite difficult, since editors in this field are mostly from America. This tendency will suffocate the research sector.

NEDA KORUNOVSKA

Since I am a lawyer by vocation, I think that little is known about the rights stipulated in the Universal Declaration of Human Rights, one of which is the right to participate into and disseminate research results in the interest of research and scientific progress. I think we have problems here, and the little we have is not systematized.

**SECOND SESSION: THE FINANCING AND OTHER SORTS OF SUPPORT
FOR RESEARCH IN SOCIAL SCIENCES IN
MACEDONIA. WHAT IS THE ROLE OF POLITICS?**

EMILIJA SIMOSKA
**(PROFESSOR AT THE INSTITUTE OF SOCIOLOGICAL,
POLITICAL AND LEGAL RESEARCH, SKOPJE)**

We know that one of the indicators societies are classified by into developed or underdeveloped is the percentage of funds for support of science. Actually, science, if not some sort of luxury, is considered to be something that comes after all other things are settled. If we place Macedonia at a scale where we can see the indicators and the percentages, it is undoubtedly very low in the ranking, but if we separately look at the funds intended for social research that derive from the modest budget, we fall even lower. Therefore we are faced with a situation where the work of research institutions is mostly used by international organizations and not the state, even though it has invested into this for years. This is a kind of inversion. I am sorry that the younger speakers have an impression that Macedonia lacks sufficient research or that enough has not been done, including that parts of the research projects are not published as often as they should. I am sorry that the previous speaker Ms. Korunovska has such an impression, but in Macedonia there is a fantastic range of research in the area of social sciences. The problem is a lack of coordination and of a place where you can learn about the availability of the research results. I am also sorry for the impression of the younger colleagues for the lack of

We are faced with a situation where the work of research institutions is mostly used by international organizations and not the state, even though it has invested into this for years

The problem is whether the intellectual curiosity is stimulated, since if it is, it would undeniably lead the person into science, without attending a course and without somebody telling him/her whether something is done methodologically in certain ways

training, that there is no place for them to attend training on research activities. There is no such thing as training for research activities. Einstein did not attend training for research, he created science. Hegel and Kant, and all other sociologists and philosophers we have learnt from, did not attend training for science and did not have the Internet, they only used what was available to them, but yet they created systems without which we would not be able to make our research today. The problem is not in the share or the lack thereof of research practice available at the faculties. The problem is whether the intellectual curiosity is stimulated, since if it is, it would undeniably lead the person into science, without attending a course and without somebody telling him/her whether something is done methodologically in certain ways. Methodology is a craft, however, without intellectual curiosity, (I here agree that our society and the system are not particularly stimulating), we would not be able to get any results.

I would like to propose several points I think should be discussed at this session. Firstly, we need regulation that would clearly define scientific and research activities and rules according to which activities are implemented into operational solutions and that would define both the obligations of institutions that regulate this field, as well as the obligations of the state to the institutions. I do not imply only the obligation to pay, but also the obligation to carry out research projects regularly. Secondly, we undoubtedly need some kind of government programme on priorities in funding the research. This means the one who provides the funds should propose the topics, and those that intend to apply, should offer on the market what they have to offer regarding a given subject matter. The market should be of subject matters, contrary to only applying for funds at any topic any of us considers attractive. In our country we have a reverse situation. And of course, what I have mentioned as a third point, is a certain expert body, to be yet established, that would be able to provide us with given degree of guarantee regarding fulfilment of criteria and evaluation, as well as regarding the evaluators themselves with reference to research in the area of social sciences.

VIOLETA ATANASOVSKA
(COORDINATOR OF FP7 IN THE MINISTRY OF EDUCATION)

Macedonia joined the European programme I have been coordinating in 2005 in the framework of FP6. We also had activities in FP5, however for FP6 (2003-2007) we had large support by the Government, the ministers and the officials in the Ministry. By their support, our participation in FP6 expanded and we became leaders in the region, having received about 6.5 million Euros for only two years. Taking into account the national budget intended for this, in the amount of almost two million Euros, this was a huge

success. The success continues up to date, but unfortunately we lack sufficient support and interest, motivation and funds to motivate researchers to increase their participation. The Ministry should do this, but there is a lack of funds for science and we are one of the few states that fail to invest funds to stimulate participation in this programme, but yet, researchers show interest, at least those that have already started working with the programme, thus we have good results and this is one of the rare programmes that has been regularly praised in the progress reports of the European Commission. Regarding participation of the state, we are always criticized and urged to increase the percentage, strengthen the administrative capacities and raise the level to at least one office. There is no European country where the number of people that work on the FP7 programme is less than 20. In our Ministry, we are only two women who work on this programme full time, including a colleague who joins us on request.

It is good that we have established a network of national contact persons for various fields. Most often they come from faculties and they are an excellent team, extremely committed and hard working, hence the results are good. Unfortunately, in the area of social and humanitarian sciences there is no contact person appointed. FP7 is the largest European, as well as global research and development programme. Its budget amounts to 50 billion Euros. Thematic areas covered by FP7 are socio-economic and humanitarian sciences that are very significant in Europe, with funds of more than 600 million Euros, and social sciences with funds about one billion Euros. My advice for all who want to join FP7 is to renew and to strengthen contacts with international partners who work on research of common interest, since interest for social and humanitarian sciences is almost the same everywhere.

DANE TALESKI
(PHD, CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY BUDAPEST)

In an ideal situation, according to theory and best practice, each public policy should be based on analysis of the current situation that takes into account the needs, defines the problems, informs about the available resources, lists possible alternatives and recommends plausible solutions. I would like to draw your attention to opinion polls since I think they are important for our context. In an ideal situation they serve the policy to be informed about the public positions, to learn where it is accountable, and in which areas it should be more transparent. The largest benefit of opinion polls is that they offer more information on the perceptions of public policy and this is the basis for further recommendations on how to change, adjust and implement the situation of political solutions and how to manage public relations. In an ideal situation, there is close cooperation between politics and research. On

one hand the politics uses and commissions research, and on the other hand it is a subject-matter to the same research. Still we must emphasise the limitations in this type of cooperation. We always must have in mind that research may only assist in the process of policy creation, and realistically, it is not the only factor in decision making. Research shows what could be possible to do, but politics decides on what to do. What happens in Macedonia? There is biased and manipulative research, mostly pseudoscientific, which leaves an impression of being scientific, and most often manipulates the questions asked and subject-matters under research. On the other hand, politics is strongly manipulating the presentation of results, so even science based results are partially published, or their interpretation is often politically influenced. My impression regarding interaction of politics and research is that research is most often affiliated to opinion polls. They on the other hand are mostly associated with politics and are regularly used as a political instrument in daily political communication, as well as in political manipulation. In our country results from opinion polls serve as an excuse for and an alleged justification or legitimisation of political solutions and this only after solutions are provided, rather than to use them to inform the politics for the purpose of improved solutions. They are used for mobilization of public opinion and for reinforcement of certain positions. Reality in our country shows that scientific research is subjugated to and mostly abused by politics. However, the blame lies with researchers as well, primarily in the field of social sciences. They compromise personal integrity and impartiality of research for various reasons. They might have certain benefit from this, but it is short-term and often material. Neutral communication is needed between researchers and politicians. It is necessary to give back the integrity of research and to decrease involvement of politics in the research process, hence I think self-regulation should be recommended.

Reality in our country shows that scientific research is subjugated to and mostly abused by politics

Discussion

GUNER ISMAIL

If we say for ourselves that we are people of integrity, by doing so we have not finished the job, we must precisely say who are those that permit his/her research results to be manipulated. Thus integrity is not something

THE STATE OF RESEARCH IN SOCIAL SCIENCES
IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

which we can keep closely to ourselves and say to others that we are people with integrity. Quite the contrary, we will additionally strengthen our integrity and we will emphasize it not only by pointing fingers, but also with the use of something which should be our tool, such as a letter, a statement, saying the results of such and such institute have been primarily, methodologically false and on the top of it all, they have been manipulated with.

TEMELKO RISTESKI
(FON UNIVERSITY ADMINISTRATIVE LAW PROFESSOR)

Since there is lack of funding for conducting research at our Faculty, they are based on analysis of the current regulations, comparative analyses of domestic and international norms, as well as the current and historical regulations. We use information from public information sources, which are not always reliable. We also use data from the State Statistical Bureau. We have hard time in interviewing top state officials in order to get a hold of information we are interested in. In terms of opinion polls, there is no room for them since there is no funding. Nor is there available funding for individual research work, even though with symbolic funds derived from our pays we can manage to do something. Another problem is the funding for presentation of results in the subject-matter we research, the work we have done or written. We have no money for participation in scientific meetings, especially those out of the country, which are highly acclaimed. Privately owned higher educational institutions, contrary to the state-owned ones, are more business and profit orientated. For the scientific and research business little funding is set aside and those funds which are really allocated are often designated only for producing text books or scientific journals. The State fails to support us in our scientific and research efforts although they fall into the public domain. In terms of organizational problems, the bodies of higher educational institutions have such regard as to overburden the educational process with particular administrative work which does not permit us to have enough time for scientific work. Colleagues present grievances claiming they have no time to even read new work, making it difficult to imagine if they could spare time for their scientific or research work.

CANE MOJANOVSKI
(UNIVERSITY OF BITOLA, SECURITY STUDIES FACULTY PROFESSOR)

Today any information gathering exercise and any form of statistical representation of data might be called a research. It might prove useful if we can raise the issue, whether or not we are allowed to ask the citizens each

and every thing which comes to our minds. A number of methodological standards exist which one must satisfy. In Croatia and some other countries committees exist which deliberate on any possible misuse of research data and whether any owner of a scientific research company should really be allowed to raise any issues.

EMILIJA SIMOSKA

In terms of the criteria and the standards for what could or could not be posed as a question to the respondent, there are rules and there are also researches which are anonymous and such which are not. There is another issue in this regard. The appearance of self-styled pseudoscientific institutions calling themselves think-tanks, which do not perform any research at all, but only publish information about issues. There is a trend of drawing tables, failing to tabulate any data.

DANE TALESKI

There are many institutions with overlapping activities both in science and education. A considerable problem in our country is giving diplomas to undergraduate, postgraduate or doctoral students. We are witnesses of an assembly line for fast issuance of masters and doctoral studies diplomas and how plagiarism has become the rule of the day. I do agree that maybe an inter-university body should be introduced, which will issue quality standards. Therefore the academia or research community present here, must become more instant in terms of its rights because if it is to await for the solutions from the policies and from the Government, it will take a long time or it might happen it have waited for them in vain. As long as we fail to exert pressure on the political agenda and to push for set-aside funding for research activities, during the budgeting period, no changes will ever happen. Science must fight for its rights.